

บทวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

จากการศึกษาวิจัยในบทที่แล้วเราสามารถเห็นได้ว่า **หลักการในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล**นั้นถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการใช้กฎหมายละเมิดในทุกระบบกฎหมาย โดยเฉพาะในกรณีของละเมิดที่เกิดจากความประมาท ซึ่งเป็นกรณีละเมิดที่สามารถเกิดขึ้นได้เป็นปกติในชีวิตประจำวัน เช่น การขับรถเฉี่ยวชนกันบนท้องถนน อุบัติเหตุในที่ทำงานต่าง ๆ เป็นต้น ในการทำละเมิดแต่ละครั้งนั้นผลที่เกิดขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์และองค์ประกอบหลายอย่างซึ่งเป็นปัญหาในทางข้อเท็จจริง ทำให้ไม่สามารถบัญญัติด้วยกฎหมายให้ออกมารองรับปรับใช้ได้ในทุกกรณีละเมิด สิ่งที่กฎหมายสามารถทำได้คือการกำหนดหลักการอย่างกว้าง ๆ ในการวินิจฉัยความรับผิดของผู้ทำละเมิดเอาไว้แต่เพียงเท่านั้น ซึ่งในกฎหมายไทยนั้นการนำหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาใช้ในกฎหมายละเมิด เกิดจากการรับเอาทฤษฎีทางกฎหมายของประเทศอื่น ๆ มาปรับใช้ และจากกรณีนี้เองที่เราจำเป็นต้องศึกษาถึงประโยชน์ในการใช้ และข้อจำกัดในการใช้ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายต่างประเทศเพื่อนำมาเปรียบเทียบและปรับปรุงการนำทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในประเทศไทยต่อไป

ในกฎหมายละเมิดของประเทศไทยนั้น การจะตัดสินว่าจำเลยในคดีละเมิดนั้นจะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับโจทก์หรือไม่นั้น องค์ประกอบที่สำคัญและทำความเข้าใจได้ยากที่สุดก็คือ องค์ประกอบที่ว่า จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลด้วย ซึ่งด้วยคำจำกัดความเพียงเท่านี้ไม่อาจทำให้ผู้ศึกษากฎหมายละเมิดสามารถทำความเข้าใจกับหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลได้อย่างถ่องแท้ ดังนั้นจึงต้องมีการทำการศึกษาโครงสร้าง, หลักเกณฑ์ในการใช้ และรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนี้ด้วย ดังนั้นในหัวข้อนี้จึงเป็นการค้นหาคำตอบของประเด็นปัญหาบางประเด็นที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นจุดประสงค์ในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่ได้ทำการศึกษามาทั้งหมดนั่นเอง

ในบทนี้จะได้ทำการวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด ซึ่งในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้น ประเด็นที่ควรทำการพิจารณานั้นถูกแบ่งออกเป็นสามส่วน นั่นคือ ประเด็นแรกในความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล การตอบคำถามในเรื่องที่ว่า การกระทำละเมิดที่ถูกกล่าวอ้างขึ้นมาในคดี

นั่นเป็นการกระทำที่เป็นเหตุที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายจริงหรือไม่ ซึ่งตามปกติแล้วศาลจะต้องนำเอาหลักการว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาปรับใช้ในการพิสูจน์ คำถามแรกที่เกิดขึ้นก็คือ ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่ถูกมาใช้ในการค้นหาว่าการกระทำละเมิดนั้นเป็นเหตุในความเป็นจริงของผลเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่นั้นสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงไร และทฤษฎีใดที่เหมาะสมที่ศาลไทยจะนำมาปรับใช้มากที่สุด

ประเด็นปัญหาที่สองคือ จากการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลทำให้เราทราบได้ว่า ศาลไทยนั้นไม่มีมาตรการในการจำกัดขอบเขตความรับผิดของผู้ทำละเมิดในทางกฎหมาย ในความเป็นจริงศาลไทยควรดำเนินการในเรื่องนี้ไปในทางใด

ประเด็นปัญหาสุดท้ายคือ ในกรณีที่เกิดเหตุแทรกแซงขึ้นมาในคดีละเมิดนั้น ศาลไทยมีแนวทางการพิจารณาความรับผิดของผู้ทำละเมิดอย่างไร และ แนวทางในการพิจารณาความรับผิดนั้นแท้จริงแล้วควรจะเป็นเช่นไร

1. ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่ถูกมาใช้ในการค้นหว่าการกระทำละเมิดนั้นเป็นเหตุในความเป็นจริงของผลเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่นั้นสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงไร และทฤษฎีใดที่เหมาะสมที่ศาลไทยจะนำมาปรับใช้มากที่สุด

ในความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล สิ่งที่เป็นมูลฐานในการศึกษาเรื่องนี้ก็เพื่อจุดประสงค์ในการค้นหาว่าการกระทำของจำเลยที่ถูกกล่าวอ้างในคดีละเมิดนั้นแท้จริงแล้วเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับโจทก์หรือไม่ ดังนั้นประเด็นปัญหาแรกที่ต้องทำการพิจารณาก็คือ หลักและทฤษฎีที่ถูกนำมาใช้เพื่อค้นหาว่าการกระทำของจำเลยนั้นเป็นเหตุของความเสียหายของโจทก์หรือไม่นั้นในความเป็นจริงแล้ว สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงไร

ในการตอบคำถามปัญหานี้ต้องพิจารณาเสียก่อนว่าโดยทั่วไปแล้วมีวิธีการใดที่ถูกนำมาใช้ในการค้นหาเหตุในความเป็นจริงบ้าง

1.1.เหตุในความเป็นจริง Cause-in-fact

โดยปกติในคดีละเมิดที่เกิดขึ้นนั้นผู้เสียหายที่เป็นฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจะยื่นฟ้องผู้ที่ทำให้ละเมิด ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 นั้น ผู้ทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ การกระทำของเขาเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นขึ้น ดังนั้น การที่ศาลจะสามารถตัดสินคดีละเมิดได้นั้น ศาลจึงจำเป็นต้องมีวิธีที่นำมาใช้พิสูจน์ว่าการกระทำของผู้ทำละเมิดเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นกับจำเลยนั่นเอง หลักการในการพิสูจน์ว่าการกระทำของผู้ทำละเมิดเป็นเหตุในความเป็นจริงของความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่ดังนี้

1.1.1.หลักเงื่อนไข

ดังที่เคยนำเสนอไปแล้วในบทก่อน ๆ หลัก But-for test นั้นเป็นหลักที่ศาลนิยมนำมาใช้ในการพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล เนื่องจากหลัก But-for test นี้เป็นหลักการที่ใช้ได้ง่ายและสอดคล้องกับสามัญสำนึก การพิจารณาหลัก But-for test นั้นมีพื้นฐานอยู่บนความเข้าใจที่ว่า ในทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจำเป็นที่จะต้องมีการเกิดหนึ่งเกิดขึ้นก่อนและเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการก่อให้เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ ขึ้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนคือเหตุการณ์ที่เป็นเหตุ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังเรียกว่าเหตุการณ์ที่เป็นผล เหตุการณ์ที่เป็นผลจะไม่เกิดขึ้นเว้นเสียแต่ว่าเหตุการณ์ที่เป็นเหตุเกิดขึ้นก่อน การพิสูจน์ความสัมพันธ์ตามหลัก But-for test นั้นก็คือการตั้งคำถามขึ้นมาว่า หากไม่มีการกระทำที่กล่าวอ้างนั้นแล้ว ความเสียหายจะยังคงเกิดขึ้นหรือไม่ หากคำตอบคือ ความเสียหายจะยังคงเกิดขึ้น แสดงว่าการกระทำละเมิดนั้นไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย แต่หากคำตอบคือความเสียหายนั้นจะไม่มีทางเกิดขึ้นได้หากปราศจากการทำละเมิดนั้น แสดงว่าการกระทำละเมิดนั้นคือสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั่นเอง

ยกตัวอย่างเช่น A ยิง B ที่หัวใจ ในขณะที่ C เอาไม้ตีที่แขน B เช่นนั้นแล้ว การกระทำใดเป็นสาเหตุที่ทำให้ B ตาย เมื่อพิสูจน์ตามหลัก But-for test แล้ว หากไม่มีการกระทำของ A ความตายของ B ก็จะไม่เกิดขึ้นเพราะการกระทำของ C ไม่ถึงขนาดที่ทำให้เกิดความตายขึ้น และหากไม่มีการกระทำของ C ความตายของ B ก็ยังคงเกิดขึ้นจากการกระทำของ A อยู่ดี เช่นนี้พิสูจน์ได้ว่า การกระทำของ A เป็นเหตุในความเป็นจริงของความตายของ B แต่การกระทำของ C ไม่ใช่เหตุในความเป็นจริงของ B

แม้ว่าหลัก But-for test นั้นจะใช้ได้ดีในการค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล แต่หลัก But-for test นั้นก็ยังมีข้อจำกัดอยู่นั่นคือ หลัก But-for test หากนำมาใช้กับคดีละเมิดในกรณีที่มีการกระทำเกิดขึ้นจากบุคคลมากกว่าหนึ่งคนและไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าการกระทำ

ของใครที่เป็นตัวที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งกรณีนี้เรียกว่า multiple causes หรือการที่ความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุหลายเหตุขึ้น หลัก But-for test นี้ไม่เพียงแต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการกระทำใดเป็นการกระทำที่เป็นเหตุของความเสียหาย แต่อาจกลายเป็นข้ออ้างในการยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ทำละเมิดไปเสียก็ได้

กรณีของ Multiple causes นั้นมีลักษณะดังนี้

(1). มีการกระทำหลายการกระทำเกิดขึ้นพร้อมกันในลักษณะที่แยกออกจากกัน และแต่ละการกระทำก็สามารถก่อให้เกิดความเสียหายได้เช่นเดียวกัน

ยกตัวอย่างเช่น A และ B ได้ใช้ปืนยิง C โดนจุดที่มีสำคัญพอ ๆ กันในร่างกาย ในเวลาเดียวกัน C ถึงแก่ความตายทันที การยิงของ A และ B สามารถทำให้ C ถึงตายได้ทั้งคู่

เช่นนี้หากนำเอาหลัก But-for test มาปรับใช้ในการค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลแล้ว ผลก็จะกลายเป็นว่า หากไม่มีการกระทำของ A ความตายของ C นั้นยังคงเกิดขึ้นจากการกระทำของ B อยู่ ดังนั้นหากพิจารณาตามหลัก But-for test แล้วต้องตัดสินว่า การกระทำของ A นั้นไม่ใช่เหตุที่มีความจำเป็นในการทำให้เกิดความเสียหายขึ้นเนื่องจากแม้ไม่มีการกระทำของ A ความเสียหายนั้นก็ยังคงต้องเกิดขึ้น ดังนั้นการกระทำของ A ไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายขึ้นกับ C ในทำนองเดียวกัน หากพิจารณาการกระทำของ B แล้วผลก็จะเกิดขึ้นแบบเดียวกับที่นำหลัก But-for test มาใช้ในการพิจารณาการกระทำของ A นั่นคือ การกระทำของ B ไม่ใช่การกระทำที่จำเป็นสำหรับการก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นเนื่องจากแม้ไม่มีการกระทำของ B ความเสียหายนั้นก็ยังคงต้องเกิดขึ้น ดังนั้นการกระทำของ B ไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายขึ้นกับ C

สรุปแล้วหากนำเอาหลัก But-for test มาใช้ในกรณีที่มีการกระทำหลายการกระทำเกิดขึ้นพร้อมกันในลักษณะที่แยกออกจากกัน และแต่ละการกระทำก็สามารถก่อให้เกิดความเสียหายได้เช่นเดียวกันแล้วจะทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้จากผู้กระทำคนใดเลย

(2). มีการกระทำหลายการกระทำเกิดขึ้นพร้อมกันในลักษณะที่แยกออกจากกัน แต่ความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำเดียวและไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเกิดขึ้นจากการกระทำใดแน่

ยกตัวอย่างเช่น A และ B ได้ใช้ปืนยิง C ในเวลาเดียวกันแต่มีกระสุนเพียงนัดเดียวเท่านั้นที่โดน C และทำให้ C ถึงแก่ความตายทันที โดยที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่ากระสุนของ A หรือ B ที่มาโดน C

เช่นนี้หากนำเอาหลัก But-for test มาปรับใช้ในการค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลแล้ว จะทำให้ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าหากไม่มีการกระทำของ A หรือ B แล้วความเสียหายจะยังคงเกิดขึ้นกับ C หรือไม่ เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ ดังนั้น เมื่อไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าหากไม่มีการกระทำของ A แล้วความเสียหายจะยังคงเกิดขึ้นหรือไม่ จึงทำให้ไม่สามารถตัดสินให้การกระทำของ A นั้นเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นกับ C ได้ ทำนองเดียวกับการกระทำของ B นั้นเมื่อไม่สามารถพิสูจน์ได้เช่นเดียวกับการกระทำของ A จึงไม่สามารถตัดสินให้การกระทำของ B นั้นเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นกับ C ได้เช่นเดียวกัน

สรุปแล้วหากนำเอาหลัก But-for test มาใช้ในกรณีที่มีการกระทำหลายการกระทำเกิดขึ้นพร้อมกันในลักษณะที่แยกออกจากกัน แต่ความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำเดียวและไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเกิดขึ้นจากการกระทำใดแน่ ก็ไม่สามารถตัดสินได้ว่าการกระทำใดที่เป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหาย

(3) มีการกระทำหลายการกระทำเกิดขึ้นพร้อมกันในลักษณะที่แยกออกจากกัน ซึ่งการกระทำทั้งหลายนี้ส่งผลรวมกับการกระทำอื่นและก่อให้เกิดความเสียหาย โดยการกระทำแต่ละการกระทำนั้นหากเกิดขึ้นกับผู้เสียหายแต่เพียงการกระทำเดียวแล้วจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น หมายความว่าในการกระทำแต่ละการกระทำไม่มีความเพียงพอในการก่อให้เกิดความเสียหาย แต่เมื่อมารวมกันกับการกระทำอื่นแล้วจะส่งผลให้เกิดความเสียหายขึ้นนั่นเอง

ยกตัวอย่างเช่น A วางยาพิษที่ต้องรับเข้าร่างกายในปริมาณ 6 แกรมจึงจะมีผลถึงชีวิต โดยวางยาพิษใส่ไว้ในน้ำดื่มของ C เป็นจำนวน 2 แกรมโดยหวังผลแค่เพียงให้ C เกิดอาการคลื่นไส้อาเจียนเท่านั้น ต่อมาอีก 10 นาที B นำยาพิษชนิดเดียวกันมาวางในน้ำดื่มแก้วเดิมของ C อีกจำนวน 4 แกรม โดยหวังผลแค่เพียงให้ C เกิดอาการท้องร่วง C ดื่มน้ำที่มียาพิษจำนวน 6 แกรมผสมอยู่ เป็นผลให้ถึงแก่ชีวิต

เช่นนี้เมื่อนำหลัก But-for test มาตัดสินแล้ว ผลจะได้ว่า A และ B ต้องรับผิดชอบในความตายของ C ทั้งคู่เนื่องจากทั้งการกระทำของ A และ B เป็นการกระทำที่จำเป็นในการทำให้เกิดผลเสียหาย แม้หากขาดการกระทำใดการกระทำหนึ่งไปผลเสียหายก็จะไม่เกิดขึ้นนั่นเอง ซึ่งหากพิจารณาดูแล้วก็เห็นธรรมต่อฝ่ายผู้เสียหายเนื่องจากสามารถเรียกร้องให้ทั้ง A และ B ชดเชยในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ แต่หากกรณีเป็นว่า A วางยาพิษ 3 แกรม ต่อมา B วางยาพิษอีก 3 แกรม หลังจากนั้น D, E และ F ทอยยมาวางยาพิษอีกคนละ 3 แกรม C ดื่มน้ำที่มียาพิษผสมอยู่ 15 แกรม เป็นผลให้ถึงแก่ชีวิต เช่นนี้ หากนำหลัก But-for test เข้ามาพิสูจน์แล้ว จะทำให้ผลกลายเป็นว่า แม้ไม่มีการกระทำของ A ผลก็ยังคงต้องเกิดขึ้น เนื่องจากยังมีการกระทำของ B, D, E, F ที่ยังคง

ส่งผลให้ C ถึงแก่ความตายอยู่ดี ทำนองเดียวกันกับการพิจารณาการกระทำของ B, D, E, F ที่เหลือ ผลก็ยังคงเป็นแบบเดิมคือถึงแม้ว่าจะขาดการกระทำของคนใดคนหนึ่งไป ความเสียหายก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่นั่นเอง

สรุปแล้วหากหากนำเอาหลัก But-for test มาใช้ในกรณีที่มีการกระทำหลายการกระทำเกิดขึ้นพร้อมกันในลักษณะที่แยกออกจากกัน ซึ่งการกระทำทั้งหลายนี้ส่งผลรวมกับการกระทำอื่นและก่อให้เกิดความเสียหาย จะทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นกับทั้งโจทก์และจำเลยในคดี และไม่สามารถแก้ปัญหาในกรณีนี้ได้

เมื่อพิจารณาจากกรณีต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การนำหลัก But-for test มาใช้ในการค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้นแม้จะเป็นสิ่งที่ง่ายและสะดวกในการนำมาใช้ แต่กระนั้นจากข้อจำกัดต่าง ๆ ของหลัก But-for test นั้น จึงทำให้หลัก But-for test ไม่ใช่คำตอบสำหรับละเมิดในทุกกรณี

1.2.2. ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ

ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุนี้เป็นทฤษฎีที่ถูกนำมาปรับใช้ในศาลฝรั่งเศส เป็นหลักการที่ขยายผลมาจากหลัก But-for test นั่นคือ เมื่อพิสูจน์ได้ว่าหากไม่มีการกระทำผิดหรือการละเว้นการกระทำดังที่ถูกกล่าวหา ความเสียหายก็จะไม่เกิดขึ้นแล้ว ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ถูกกล่าวหา ซึ่งผลเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นอาจไม่ได้เกิดจากมูลเหตุหรือการกระทำเพียงอย่างเดียว อาจเกิดขึ้นจากหลายมูลเหตุหลายการกระทำก็ได้ เมื่อพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ถูกกล่าวหา แล้วผู้กระทำให้เกิดความเสียหายต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยความรับผิดชอบในการกระทำที่ต้องรับผิดชอบทั้งหมดนั้นถือว่ามีความหนักหน่วงความรับผิดชอบที่เท่าเทียมกัน เนื่องจากเหตุต่างๆที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเหตุที่ส่งผลรวมกันก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น¹

หลักดังกล่าวเป็นหลักที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่ออธิบายกรณีที่เกิดการกระทำขึ้นหลายการกระทำและการกระทำทั้งหมดนั้นมารวมกันทำให้เกิดความเสียหายขึ้นกับผู้เสียหาย ซึ่งในความหมายของน้ำหนักความรับผิดชอบที่เท่าเทียมกันนั้นไม่ได้หมายความว่ากระทำในแต่ละการกระทำต้องเฉลี่ยความรับผิดชอบกับการกระทำอื่น ๆ แต่หมายถึงทุกการกระทำมีความรับผิดชอบในความ

¹ จิตติ ดิงศภัทัย . คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452. น. 492

เสียหายทั้งหมดเช่นเดียวกัน คือใจทกในคดีละเมิดสามารถที่จะฟ้องผู้ทำละเมิดคนหนึ่งคนใดให้ชดใช้ในความเสียหายทั้งหมดได้นั่นเอง

เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าหลัก Equivalence theory ไม่ได้ให้ความกระจ่างในการค้นหาเหตุในความเป็นจริงมากไปกว่าทฤษฎี But-for test แต่อย่างใด

1.2. ทฤษฎีที่ถูกนำมาปรับใช้ในศาลไทย

ในประเทศไทยนั้น การตัดสินว่าการกระทำใดเป็นเหตุในความเป็นจริงของความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ตามปกติแล้วหลักการที่ศาลไทยนั้นใช้พิจารณาเรื่องความสัมพันธ์และผลจากการศึกษาพบว่าศาลไทยได้นำเอาทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้ หรือก็คือหลัก But-for test เช่นเดียวกันกับที่ใช้ในประเทศอื่น ๆ นั่นเอง

ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกาที่แสดงให้เห็นว่าศาลได้นำทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้

คำพิพากษากฎีกาที่ 948/2490 ผู้เสียหายในกรณีลูกเข้าทำร้ายร่างกาย จะต้องนำสืบให้เห็นว่าค่ารักษาและค่ายาเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายในการรักษา ซึ่งจะนับได้ว่าเป็นผลโดยตรงอันสืบเนื่องจากกรณีที่ถูกทำร้าย จึงจะเรียกร้องเอาค่ารักษาและค่ายา นั้นจากผู้กระทำร้ายได้ ถ้าได้ความว่าบาดแผลของผู้เสียหายหายเพราะเหตุอื่น ไม่ใช่เพราะยาแล้ว ก็จะไม่เอาค่ายามาคิดตั้งบัญชีเอาจากผู้ทำร้ายไม่ได้

คำพิพากษากฎีกาที่ 994/2497 ระเบียบการส่งและรับแสดงมป้อกรและแสดงมป้อกรมหรสพระหว่างกรมสรรพากรกับกรมไปรษณีย์ มุ่งประสงค์มิให้หีบห่อสูญหาย ทั้งเป็นแต่เพียงข้อตกลงที่วางเป็นระเบียบขึ้นไว้ หาใช่กฎหมายไม่ เมื่อหีบห่อเรียบร้อยแต่แสดงมป้อกรที่บรรจุอยู่ในหีบห่อสูญหายไปนั้น หาใช่ผลโดยตรงหรือเนื่องมาจากการที่จำเลยจ่ายแก่ผู้รับที่ไม่มีใบมอบอำนาจอันเป็นการผิดระเบียบไม่ ดังนี้แล้ว ความเสียหายนั้นก็มีได้เกิดจากการกระทำของจำเลย ๆ ไม่ต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษากฎีกาที่ 1198/2502 การที่ผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกันมาแจ้งความต่อตำรวจเปิดเผยการกระทำอันไม่บริสุทธิ์โดยไม่แจ้งว่าตนได้ร่วมในการกระทำผิดด้วย และเนื่องจากการแจ้งความเปิดเผยเช่นนี้ ทำให้กรมสรรพากรทราบจนบริษัทต้องถูกปรับค่าภาษีถึงห้าแสนบาทเศษจะเป็นโดยจำเลยแจ้งเพื่อบรรเทาผลร้ายหรือแม้จะเพราะโกรธเคืองกันเอง ก็ไม่เป็นการทำละเมิดต่อผู้กระทำผิดร่วมที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายได้ จำเลยแจ้งความต่อตำรวจโดยไม่ได้รับรองขอให้จับกุมเป็นการแล้วแต่ตำรวจจะสอบสวนพิจารณาเหตุเอาเอง ข้อเท็จจริงที่จำเลยแจ้งว่ามีกรลงบัญชีเท็จ

ก็เป็นจริงดังที่จำเลยแจ้งความ ได้มีการสอบสวนใช้เวลาอีกหลายเดือน ตำรวจจึงได้เรียกโจทก์ไปแจ้งข้อหา หากโจทก์จะเสียหายที่ต้องไปสถานีตำรวจและต้องหาประกันที่โจทก์ว่าทำให้โจทก์เสียหายประการใด ก็เป็นผลโดยตรงจากการวินิจฉัยของตำรวจเอง การที่ตำรวจหรืออัยการไม่ฟ้องโจทก์ต่อศาลก็ไม่ใช่เพราะเห็นว่าโจทก์ไม่ได้กระทำความผิด แต่เห็นว่าจำเลยไม่มีอำนาจแจ้งความร้องทุกข์ ซึ่งเป็นปัญหากฎหมาย ไม่ใช่เพราะข้อเท็จจริง ที่จำเลยแจ้งไม่เป็นความจริง เช่นนี้ จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบละเมิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4223/2542 จำเลยที่ 2 และบริษัท ธ. เป็นบริษัทในเครือเดียวกัน มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการค้าหาประโยชน์จากการใช้สถานที่ศูนย์การค้าแอร์พอร์ตพลาซ่า ร่วมกัน การที่บริษัท ธ. ทำสัญญาว่าจ้างจำเลยที่ 1 ให้ส่งพนักงานรักษาความปลอดภัยของจำเลยที่ 1 มาดูแลรักษาความปลอดภัยที่ศูนย์การค้าดังกล่าว จึงเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในการใช้พื้นที่ศูนย์การค้าของบริษัท ธ. และจำเลยที่ 2 ทั้งขณะเกิดเหตุจำเลยที่ 1 ยังทำหน้าที่ส่งพนักงานรักษาความปลอดภัยไปดูแลรักษาความปลอดภัยที่ศูนย์การค้าแอร์พอร์ตพลาซ่าที่เกิดเหตุ พุทธิการณ์ของบริษัท ธ. กับจำเลยที่ 2 ที่ประกอบกิจการค้าร่วมกัน โดยมีชื่อจำเลยที่ 2 และชื่อศูนย์การค้าดังกล่าวติดอยู่ในอาคารเดียวกัน และมีพนักงานรักษาความปลอดภัยของจำเลยที่ 1 คอยดูแลรักษาความปลอดภัยในศูนย์การค้านั้น ย่อมเป็นที่แสดงให้เห็นให้ผู้ใช้บริการเข้าใจว่าจำเลยที่ 2 เป็นเจ้าของหรือได้ร่วมกับเจ้าของศูนย์การค้าดังกล่าวมอบหมายให้จำเลยที่ 1 รวมทั้งพนักงานรักษาความปลอดภัยของจำเลยที่ 1 เป็นตัวแทนดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่ลูกค้าผู้มาใช้บริการแทนจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวการด้วย การที่พนักงานรักษาความปลอดภัยของจำเลยที่ 1 ไม่ระมัดระวังตรวจบัตรจอดรถโดยเคร่งครัด อันเป็นการงดเว้นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันการโจรกรรมรถยนต์ เป็นผลโดยตรงทำให้รถยนต์ของนาย ส. ถูกลักไป และเป็นการประมาทเลินเล่อจึงเป็นการกระทำละเมิดต่อนาย ส. ตาม ป.พ.พ. มาตรา 420 การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำไปในทางที่จ้างของจำเลยที่ 1 ดังนั้น จำเลยที่ 1 ในฐานะนายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบกับพนักงานรักษาความปลอดภัยซึ่งเป็นลูกจ้างของตนในผลแห่งละเมิดต่อนาย ส. ตาม ป.พ.พ. มาตรา 425 ส่วนจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวการมอบหมายให้จำเลยที่ 1 เป็นตัวแทนดูแลรักษาความเรียบร้อยและปลอดภัยในบริเวณลานจอดรถของศูนย์การค้าดังกล่าว จึงต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดซึ่งตัวแทนของจำเลยที่ 2 ได้กระทำไปในทางที่มอบหมายให้ทำแทนนั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา 427 ประกอบด้วยมาตรา 420 จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

ดังที่ได้ศึกษาผ่านมาแล้วว่า หลัก But-for test นั้นเป็นหลักที่มีจุดบกพร่องอยู่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ในทุกกรณี แต่หลาย ๆ ประเทศก็ยอมรับมาปรับใช้ โดยในกรณีที่หลัก But-for test ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ คือกรณีที่เกิดเหตุหลายเหตุ (multiple causes) นั้น ศาลในแต่ละประเทศก็จะสร้างแนวทางในการตัดสินคดีขึ้นมาเพื่อกำหนดความรับผิด ซึ่งแนวทางที่ศาลสร้างขึ้นมาไม่ได้เป็นหลักการที่พิสูจน์ว่าการกระทำละเมิดดังกล่าวนั้นเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ แต่หลักการต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐ (public policy) ที่ไม่ต้องการให้ผู้ที่ทำให้เกิดความผิด (เช่น จงใจ หรือ ประมาทเลินเล่อ) ซึ่งยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการกระทำผิดนั้นก่อให้เกิดผลเสียหายหรือไม่ หลุดพ้นจากความรับผิด โดยปล่อยให้ผู้เสียหายต้องรับบาปเคราะห์ในความเสียหายนั้นแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้น โดยปกติเมื่อเกิดกรณีที่เกิดเหตุหลายเหตุขึ้น ศาลแทบทุกประเทศจะตัดสินให้ผู้ทำละเมิดต้องรับผิดในความเสียหาย โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าการกระทำนั้นส่งผลก่อให้เกิดความเสียหายตามหลัก But-for test จริงหรือไม่ ซึ่งศาลไทยเองก็มีแนวทางในการตัดสินให้ผู้ทำละเมิดต้องรับผิดเช่นเดียวกันในกรณีที่เกิดเหตุหลายเหตุขึ้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1506/2516 บริษัทจำเลยที่ 3 ทำการก่อสร้างถนนโดยได้ทำสัญญารับจ้างกับกรมทางหลวงตามรายการต่อท้ายสัญญาจ้าง ปรากฏว่าถนนที่ซ่อมและทำใหม่ตามแบบกว้าง 12 เมตร เป็นผิวจราจร 7 เมตรเป็นไหล่ถนนข้างละ 2 เมตรครึ่ง บริษัทจำเลยที่ 3 ต้องซ่อมแซมทั้งผิวจราจรและต้องเอาดินลูกรังถมไหล่ถนนให้สูงขึ้นด้วยและเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายใด ๆ อันเกิดแก่อาคารที่อยู่ใกล้เคียงหรือบุคคลภายนอก เนื่องจากการกระทำใดๆ ในงานนี้ต้องให้การจราจรผ่านไปมาได้โดยสะดวก และจะต้องทำและติดตั้งป้ายจราจรเครื่องหมาย ไม้วก และสิ่งประกอบอื่นๆ เพื่อความปลอดภัยแก่การจราจรตั้งแต่เริ่มงานก่อสร้างจนกระทั่งงานเสร็จ แต่บริษัทจำเลยที่ 3 ไม่ติดตั้งป้ายหรือเครื่องหมายเตือนผู้ขับขี่รถให้ทราบว่ามีการก่อสร้างซ่อมถนนอยู่ ข้างหน้าไม่รดน้ำไหล่ถนนที่ถมด้วยดินลูกรังซึ่งตนซ่อมแซมอยู่ เป็นเหตุให้เกิดฝุ่นตลบอันเป็นเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้จำเลยที่ 1 ซึ่งขับรถของจำเลยที่ 2 ผู้เป็นนายจ้างสวนทางกับรถจักรยานยนต์ในถนนตรงนั้น ชับแซงรถคันอื่นเข้าชนรถจักรยานยนต์ด้วยความประมาท ทำให้รถจักรยานยนต์เสียหาย บริษัทจำเลยที่ 3 ก็ต้องร่วมรับผิดในผลแห่งละเมิดที่จำเลยที่ 1 และที่ 2 ได้กระทำต่อจักรยานยนต์ด้วยจะอ้างว่าไม่จำเป็นต้องรดน้ำไหล่ถนนให้ชุ่มอยู่เสมอ เพราะการรดน้ำก็เพื่อจะทำให้ดินแน่นเท่านั้น ไม่ใช่ถึงขนาดไม่ให้มีฝุ่น ดังนี้ หาได้ไม่

ดังนั้น หากเราสามารถหาหลักการที่สามารถให้คำอธิบายถึงสิ่งที่เป็นเหตุได้โดยสามารถจัดปัญหาในเรื่อง Multiple causes ได้ด้วยแล้ว จะสามารถนำเอาหลักการดังกล่าวมาพัฒนากฎหมายละเมิดของประเทศไทยให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปได้

1.3. ข้อเสนอแนะในการค้นหาเหตุในความเป็นจริง

จากการศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาทั้งหมด ผู้เขียนขอเสนอทัศนคติและแนวความคิดที่ผู้เขียนมีต่อกฎหมายละเมิดในเรื่องการค้นหาเหตุในความเป็นจริงของคดีละเมิดดังนี้

1. เหตุในความเป็นจริงไม่สามารถพิสูจน์โดยหลัก But-for test ได้ เนื่องจากหลัก But-for test นั้นเป็นหลักการที่ใช้การสมมุติให้สิ่งที่มีอยู่ตามความเป็นจริงนั้นหายไปจากความเป็นจริง เช่น หากไม่มีการกระทำของ A ความเสียหายที่ B ได้รับก็จะหมดไป ซึ่งแม้โดยทั่วไปจะฟังแล้วสมเหตุสมผลแต่ในความเป็นจริงนั้น เราไม่อาจบอกได้ว่าแม้ไม่มีการกระทำของ A ความเสียหายที่ B ได้รับจะเกิดขึ้นหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น หาก A ไม่ยิง B ก็ไม่ตาย แต่แท้จริงแล้ว B อาจหัวใจล้มเหลวเฉียบพลัน หรือ เส้นโลหิตในสมองแตก หลังจากการยิงของ A เพียง 5 นาทีก็เป็นได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้เนื่องจาก B เสียชีวิตไปแล้ว

การสันนิษฐานว่าความเสียหายจะไม่เกิดขึ้นหากไม่มีการกระทำของ A นั้นก็โดยอาศัยการรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการละเมิด เช่น ในขณะที่ B ที่ว่ายน้ำไม่เป็นตกลงไปในแม่น้ำ A ซึ่งเป็นศัตรูกับ B ผ่านมาเห็นจึงเอาปืนยิงไปที่ B ทำให้ B ถึงแก่ความตาย เช่นนี้หากพิสูจน์ตามหลัก But-for test แล้ว แม้ไม่มีการกระทำของ A แต่ความตายของ B ก็ยังคงต้องเกิดขึ้นอยู่ดีแสดงว่าการกระทำของ A ไม่ใช่เหตุแห่งความตายของ B เช่นนี้แล้วในความเป็นจริงเป็นสิ่งที่ขัดกับสามัญสำนึกของคนทั่ว ๆ ไปมาก เพราะเป็นเรื่องที่วิญญูชนเห็นได้ว่า แม้ว่าในที่สุด B จะจมน้ำตาย แต่ขณะที่ A ยิง B ยังไม่ตาย การตายนั่นย่อมเกิดจากการยิงของ A อย่างแน่แท้ แต่เมื่อนำหลัก But-for test มาปรับใช้กลับกลายเป็นว่าการกระทำของ A ไม่ใช่เหตุในความเป็นจริงของ B

2. ผู้เขียนจึงขอเสนอข้อสมมุติฐานจากความเห็นของผู้เขียนว่า เหตุในความเป็นจริงนั้นคือ “เหตุที่ก่อให้เกิดความเพียงพอในการก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งเกิดขึ้นและส่งผลมาจนถึงจุดที่ความเสียหายเกิด”

การจะค้นหาว่าการกระทำใดเป็นเหตุในความเป็นจริงของความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ต้องพิจารณาจากจุดที่ความเสียหายเกิดขึ้น ว่าในช่วงเวลาและสถานที่ที่ความเสียหายเกิดขึ้นนั้นมีการกระทำใดบ้างที่มีลักษณะที่ก่อให้เกิดความเพียงพอในการก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหาย ก็เพียงพอ การตั้งข้อสมมุติฐานว่าหากไม่มีการกระทำที่ถูกกล่าวอ้างแล้วความเสียหายจะไม่เกิดขึ้นนั้น เป็นข้อสมมุติฐานที่วางอยู่บนความเชื่อที่ว่า ผลอย่างหนึ่งจำเป็นต้องเกิดจากเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว ซึ่งในความเป็นจริงผลอย่างหนึ่งอาจเกิดจากเหตุที่ต่าง ๆ กันก็ได้ ในคนละช่วงเวลา ยกตัวอย่างเช่น ถ้า A ไม่ยิง B ในตอนเช้า C ก็จะไม่ยิง B ในตอนสาย ถ้า C ไม่ยิง B ในตอนสาย B ก็จะโดนรถชนในตอนเที่ยง ถ้า B ไม่โดนรถชนในตอนเที่ยง B ก็จะหัวใจล้มเหลวในตอนบ่าย เช่นนี้ความตายของ B อาจเกิดขึ้นได้จากเหตุมากมายในหลายช่วงเวลา หากจะพิจารณาว่า หากเหตุหนึ่งเหตุใดไปแล้วความตายจะไม่เกิดขึ้นนั้น ในความเป็นจริงแล้วจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำเพราะจะกลายเป็นข้ออ้างยกเว้นความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดไป เนื่องจากว่าหากผู้กระทำผิดสามารถพิสูจน์ได้ว่าแม้ไม่มีการกระทำของเขาความเสียหายก็ต้องเกิดขึ้นจากเหตุอื่น การกระทำของเขาก็จะไม่ใช่เหตุในความเป็นจริงของความเสียหายไปในทันที

ดังนั้นในการค้นหาเหตุในความเป็นจริงนั้นควรพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป การคำนึงถึงเฉพาะช่วงเวลาที่เกิดเหตุเป็นสิ่งสำคัญที่เราจะสามารถค้นหาเหตุในความเป็นจริงของความเสียหายนั้น ๆ ได้

ยกตัวอย่างเช่น A ยิง B ที่หัวในขณะที่ C ใช้มีดฟันแขน B จะเห็นได้ว่า ในจุดที่ความเสียหายเกิดขึ้นคือความตายของ B มีการกระทำ 2 ชนิดเกิดขึ้น คือ การยิงของ A และการฟันของ C การจะค้นหาว่าเหตุในความเป็นจริงของความตายของ B คืออะไร ให้พิจารณาว่าการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดความเพียงพอในการก่อให้เกิดความตายหรือไม่ การกระทำของ A นั้นเป็นการกระทำที่โดยปกติก่อให้เกิดความตายได้อยู่แล้วดังนั้นจึงเป็นการกระทำที่เพียงพอจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นกับ B จึงสรุปได้ว่าการกระทำของ A เป็นเหตุในความเป็นจริงของความตายของ B ซึ่งเมื่อพิจารณาต่อไปถึงการกระทำของ C แล้วพบว่า การกระทำของ C เป็นการกระทำที่ปกติไม่ทำให้ถึงตายหรือแม้ว่าจะทำให้ถึงตายได้ (เสียเลือดจนตาย หรือ บาดแผลติดเชื้อ) แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะส่งผลให้เกิดความเสียหายขึ้นในในช่วงเวลาและสถานที่ที่ความเสียหายเกิดขึ้น ดังนั้น การกระทำของ C จึงไม่ใช่เหตุในความเป็นจริงของความตายของ B

เมื่อพิจารณาในกรณีที่มีเหตุหลายเหตุเกิดขึ้นผลจะเป็นดังนี้

(1). กรณีที่มีการกระทำหลายการกระทำเกิดขึ้นพร้อมกันในลักษณะที่แยกออกจากกัน และแต่ละการกระทำก็สามารถก่อให้เกิดความเสียหายได้เช่นเดียวกัน

ยกตัวอย่างเช่น A และ B ได้ใช้ปืนยิง C โดนจุดที่มีสำคัญพอ ๆ กันในร่างกาย ในเวลาเดียวกัน C ถึงแก่ความตายทันที การยิงของ A และ B สามารถทำให้ C ถึงตายได้ทั้งคู่

เช่นนี้จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาและสถานที่ที่ความตายของ C เกิดการกระทำที่ส่งผลถึงจุดที่ความตายของ C เกิดขึ้นคือการกระทำของ A และ B ซึ่งการกระทำของ A และ B นั้นเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความเพียงพอในการก่อให้เกิดความเสียหายได้ทั้งคู่ ดังนั้นทั้งการกระทำของ A และ B จึงเป็นเหตุในความเป็นจริงของความตายของ C

(2). มีการกระทำหลายการกระทำเกิดขึ้นพร้อมกันในลักษณะที่แยกออกจากกัน แต่ความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำเดียวและไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเกิดขึ้นจากการกระทำใดแน่

ยกตัวอย่างเช่น A และ B ได้ใช้ปืนยิง C ในเวลาเดียวกันแต่มีกระสุนเพียงนัดเดียวเท่านั้นที่โดน C และทำให้ C ถึงแก่ความตายทันที โดยที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่ากระสุนของ A หรือ B ที่มาโดน C

เช่นนี้จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาและสถานที่ที่ความตายของ C เกิดการกระทำที่ส่งผลถึงจุดที่ความตายของ C เกิดขึ้นคือการกระทำของ A และ B ซึ่งการกระทำของ A และ B นั้นเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความเพียงพอในการก่อให้เกิดความเสียหายได้ทั้งคู่ ดังนั้นทั้งการกระทำของ A และ B จึงเป็นเหตุในความเป็นจริงของความตายของ C

ในจุดนี้เป็นจุดที่ขัดกับหลักความเป็นจริงของหลักที่ผู้เขียนเสนอขึ้นมาเนื่องจาก ในความเป็นจริงแล้วมีกระสุนเพียงนัดเดียวเท่านั้นที่ทำให้เกิดความตายขึ้นกับ C แต่เมื่อพิสูจน์จากหลักการนี้กลับทำให้ทั้งการกระทำของ A และ B กลายเป็นเหตุในความเป็นจริงทั้งคู่ ผลที่ได้จะเป็นเช่นเดียวกับในการพิจารณากรณีที่มีการกระทำหลายการกระทำเกิดขึ้นพร้อมกันในลักษณะที่แยกออกจากกัน และแต่ละการกระทำก็สามารถก่อให้เกิดความเสียหายได้เช่นเดียวกันทั้งที่ข้อเท็จจริงแตกต่างกัน ซึ่งอาจต้องมีการพัฒนาให้ดีขึ้นในอนาคต

(3). มีการกระทำหลายการกระทำเกิดขึ้นพร้อมกันในลักษณะที่แยกออกจากกัน ซึ่งการกระทำทั้งหลายนี้ส่งผลรวมกับการกระทำอื่นและก่อให้เกิดความเสียหาย โดยการกระทำแต่ละการกระทำนั้นหากเกิดขึ้นกับผู้เสียหายแต่เพียงการกระทำเดียวแล้วจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นขึ้น หมายความว่าในการกระทำแต่ละการกระทำไม่มีความเพียงพอในการก่อให้เกิดความเสียหาย แต่เมื่อมารวมกันกับการกระทำอื่นแล้วจะส่งผลให้เกิดความเสียหายขึ้นนั่นเอง

ยกตัวอย่างเช่น A วางยาพิษที่ต้องรับเข้าร่างกายในปริมาณ 6 แกรมจึงจะมีผลถึงชีวิต โดยวางยาพิษใส่ไว้ในน้ำดื่มของ C เป็นจำนวน 2 แกรมโดยหวังผลแค่เพียงให้ C เกิดอาการคลื่นไส้อาเจียนเท่านั้น ต่อมาอีก 10 นาที B นำยาพิษชนิดเดียวกันมาวางในน้ำดื่มแก้วเดิมของ C อีก

จำนวน 4 แกรม โดยหวังผลแค่เพียงให้ C เกิดอาการท้องร่วง C ดื่มน้ำที่มียาพิษจำนวน 6 แกรม ผสมอยู่ เป็นผลให้ถึงแก่ชีวิต

เช่นนี้เมื่อพิจารณาเช่นนี้จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาและสถานที่ที่ความตายของ C เกิดการกระทำที่ส่งผลถึงจุดที่ความตายของ C เกิดขึ้นคือ การกระทำของ A และ B ซึ่งเป็นการวางยาพิษ ซึ่งการกระทำของ A และ B นี้ในตัวเองไม่เพียงพอในการก่อให้เกิดความตายขึ้นกับ C แต่ความตายของ C ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำของ A และ B มารวมกันก่อให้เกิดความเพียงพอขึ้นนั่นเอง ดังนั้นการกระทำของ A และ B จึงเป็น "เหตุที่ก่อให้เกิดความเพียงพอ" ในการก่อให้เกิดความเสียหายทั้งคู่ ดังนั้นการกระทำของ A และ B จึงเป็นเหตุในความเป็นจริงของความตายของ C นั่นเอง

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากกรณีที่ผ่านมา นิยามของคำว่า "เหตุที่ก่อให้เกิดความเพียงพอในการก่อให้เกิดความเสียหาย" นั้นไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ที่ว่ากระทำที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องมีความเพียงพอในตัวเองที่จะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น แต่รวมถึงการกระทำที่ในตัวเองไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแต่เมื่อมารวมกับการกระทำอื่นแล้วเพียงพอที่จะก่อให้เกิดความเสียหายด้วย การพิจารณาถึงความเพียงพอ นั้นให้พิจารณาตรงจุดที่ความเสียหายเกิดขึ้น ว่าในขณะที่ความเสียหายเกิดขึ้นนั้นมีความเพียงพออยู่เท่าใด อาจจะเพียงพอพอดี หรือ อาจจะมากเกินไป แต่ต้องพิจารณาว่าเหตุในความเป็นจริงคือเหตุที่ก่อให้เกิดความเพียงพอในจุดที่ความเสียหายเกิด

ยกตัวอย่างเช่น A วางยาพิษ 3 แกรม ต่อมา B วางยาพิษอีก 3 แกรม หลังจากนั้น D, E และ F ทอยยมาวางยาพิษอีกคนละ 3 แกรม C ดื่มน้ำที่มียาพิษผสมอยู่ 15 แกรม เป็นผลให้ถึงแก่ชีวิต เช่นนี้จะเห็นได้ว่าการกระทำของ A และ B นั้นก็เพียงพอจะก่อให้เกิดความตายขึ้นกับ C แล้วแต่การพิจารณาการกระทำนั้นต้องพิจารณาตรงจุดที่ความเสียหายเกิดขึ้น เมื่อความเสียหายเกิดขึ้นจากการดื่มน้ำที่มียาพิษอยู่ 15 แกรม ซึ่งยาพิษ 15 แกรมเป็นสิ่งที่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดความตายขึ้นกับ C ดังนั้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเพียงพอทั้งหมดคือเหตุในความเป็นจริง นั่นคือการกระทำของ A, B, D, E, F ทั้ง 5 คนนั่นเอง

จากที่ได้อธิบายมาทั้งหมดนั้นเป็นแนวคิดที่ผู้เขียนเสนอว่าควรจะนำมาใช้ทดแทนในการค้นหาว่าการกระทำใดเป็นเหตุในความเป็นจริงของความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากสามารถค้นหาเหตุในกรณีต่าง ๆ ได้อย่างเพียงพอ แต่ข้อเสียของหลักการนี้ก็คือ ไม่ได้ให้คำตอบในกรณีที่มีการกระทำหลายการกระทำเกิดขึ้นพร้อมกันในลักษณะที่แยกออกจากกัน แต่ความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำเดียวและไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเกิดขึ้นจากการกระทำใดแน่นอน

2. จากการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลทำให้เราทราบได้ว่า
ศาลไทยนั้นไม่มีมาตรการในการจำกัดขอบเขตความรับผิดของผู้ทำละเมิดในทางกฎหมาย ใน
ความเป็นจริงศาลไทยควรดำเนินการในเรื่องนี้ไปในทางใด

ดังที่ทราบกันดีว่า ทฤษฎีที่ศาลไทยเลือกมาใช้ในการค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้นคือ ทฤษฎีเงื่อนไข ซึ่งตามทฤษฎีเงื่อนไขนั้นไม่ได้วางขอบเขตในการกำหนดความรับผิดเอาไว้ด้วย นั่นหมายถึง เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นและพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำของผู้ทำละเมิด ผู้ทำละเมิดก็ต้องรับผิดในความเสียหายนั้นอย่างไม่มีขีดจำกัด นั่นคือ ไม่ว่าความเสียหายจะมากเกินกว่าความคาดหมายได้ขนาดไหนก็ต้องรับผิด ยกตัวอย่างเช่น A ขับรถชนเสาไฟฟ้าล้ม ทำให้ไฟฟ้าดับทั่วเมืองก่อให้เกิดความเสียหาย 20 ล้านบาท A ก็ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำของ A นั้นเอง แต่การให้ A ต้องรับผิดในความเสียหายที่อาจบานปลายออกไปเรื่อย ๆ จากการกระทำโดยประมาทนั้น เป็นสิ่งที่สร้างภาระให้กับ A มากเกินไป ในความเป็นจริง A อาจเป็นชนชั้นกรรมาชีพที่ต้องกับรรับจ้างตั้งแต่เช้าจรดเย็น ด้วยความเหน็ดเหนื่อยทำให้ตาพว้าขับรถชนเสาไฟฟ้าโดยประมาท การจะให้ A ต้องรับผิดในความเสียหาย 20 ล้านบาทนั้นเป็นสิ่งที่สมควรหรือไม่

ทฤษฎีเงื่อนไขนั้นเป็นทฤษฎีที่ตรงกับความจริงตามธรรมชาติที่ว่า ผู้ใดทำผู้หนึ่งต้องรับผิด เมื่อก่อความเสียหายไว้เท่าใดก็ต้องรับผิดเท่านั้น² แต่ในทางตรงข้ามการตัดสินใจให้ผู้กระทำผิดต้องรับผิดอย่างไม่มีขอบเขตนั้นเป็นสิ่งที่ขัดต่อความรู้สึกทางศีลธรรม (Moral) ของคนทั่วไป

หากพิจารณาถึงทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมแล้ว ในทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมนั้นวางหลักไว้ว่า ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับผิดเกินกว่าความเสียหายที่วิญญูชนพึงคาดเห็นได้ว่าโดยปกติจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น หมายความว่า ความรับผิดของผู้เสียหายไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าความเสียหายนั้นเกิดขึ้นมากน้อยเพียงไร แต่ขึ้นอยู่กับความเห็นของบุคคลทั่วไปว่าผู้เสียหายควรจะต้องรับผิดในความเสียหายนั้นแค่ไหน ซึ่งทฤษฎีนี้ตรงข้ามกับทฤษฎีเงื่อนไขโดยสิ้นเชิง ตรงที่ ความรับผิดของผู้ทำละเมิดนั้นจะไม่ตรงกับความเป็นจริง เนื่องจากการจำกัดขอบเขตความรับผิดที่แคบ แต่ก็

² พจน์ ปุષปาคม, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด

(กรุงเทพมหานคร:สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525), น. 217.

สิ่งที่ตรงกับความรู้สึกทางศีลธรรมเพราะผู้ทำละเมิดไม่ต้องรับผิดชอบเกินกว่าความผิดที่ได้กระทำไว้นั้นเอง³

ดังนั้นการเลือกทฤษฎีมีปรับใช้ในการกำหนดขอบเขตความรับผิดของผู้ทำละเมิดก็คือ การชั่งน้ำหนักระหว่าง การชดเชยความเสียหายให้กับผู้เสียหาย และ การพิจารณาถึงผู้ทำละเมิดว่าไม่ควรรับผิดเกินกว่าความผิดที่ได้กระทำลงไป หากศาลเลือกเอาทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้ แสดงว่าศาลให้น้ำหนักกับความเสียหายของผู้เสียหายเป็นหลัก แต่หากศาลนำเอาทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมาใช้ แสดงว่าศาลให้น้ำหนักกับความผิดของผู้ทำละเมิดเป็นหลักนั่นเอง

ก่อนที่จะพิจารณาถึงแนวทางในการจำกัดความรับผิดที่ควรจะเป็น เราควรรู้ถึงทฤษฎีต่าง ๆ ที่ศาลในต่างประเทศใช้ในการจำกัดความรับผิดของผู้ทำละเมิด

2.1. เหตุในทางกฎหมาย Cause-in-law

โดยปกติแล้วการพิจารณาความรับผิดของผู้ทำละเมิดในศาลต่างประเทศนั้น ผู้ทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบเมื่อ การกระทำของผู้ทำละเมิดนั้นเป็นเหตุในความเป็นจริง (cause-in-fact) และ เหตุในทางกฎหมาย (cause-in-law) ด้วย (ซึ่งไม่รวมถึงการตัดสินความรับผิดในกรณี multiple causes เนื่องจากกรณี multiple causes นั้นปกติเป็นกรณีที่ไม่สามารถค้นหาเหตุในความเป็นจริงได้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว)

เมื่อพิสูจน์ได้แล้วว่าการกระทำของผู้ทำละเมิดเป็นเหตุในความเป็นจริงก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมด แต่ผู้ทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบเมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายด้วย (cause-in-law) ในการค้นหาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายด้วยหรือไม่ศาลจะนำหลักการจำกัดความรับผิดในทางกฎหมายมาใช้ ซึ่งหลักการต่าง ๆ มีดังนี้

2.1.1. ระยะห่างของความเสียหาย

ในประเทศอังกฤษนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายนั้นจะได้รับการชดเชยจากผู้ทำละเมิดหรือไม่ต้องพิจารณาว่า ความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายที่ไกลเกินเหตุหรือไม่ ถ้าความเสียหายนั้นไกลเกินกว่าเหตุ (too remote) ผู้ทำละเมิดก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่

³เพ็งอึ้ง, น. 217.

เกิดขึ้น แต่ถ้าความเสียหายนั้นไม่ใกล้เคียงกว่าเหตุ ผู้ทำละเมิดก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้นนั่นเอง

การที่จะพิจารณาว่าความเสียหายนั้นใกล้เคียงเหตุหรือไม่นั้นต้องพิจารณาว่าความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายที่ผู้กระทำผิดสามารถคาดหมายได้ล่วงหน้าหรือไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำของเขา หากว่าความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายที่สามารถคาดเห็นได้จากการกระทำของเขาแล้วก็ถือว่าความเสียหายนั้นไม่ไกลเกินกว่าเหตุ แต่ถ้าความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายที่ไม่สามารถคาดเห็นได้จากการกระทำของเขาแล้วก็ถือว่าความเสียหายนั้นไกลเกินกว่าเหตุ

ความสามารถในการคาดหมายล่วงหน้า (Reasonable Foresee ability) คือ สมมุติฐานที่ศาลอังกฤษนำมาใช้จำกัดความรับผิดชอบของจำเลยในคดีละเมิด โดยหลักแล้วผู้กระทำให้เกิดความเสียหายนั้นจะมีความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่ตามปกติเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผลที่จะคาดหมายได้ว่าอาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำของเขาได้ด้วย

โดยสรุปหลัก Remoteness of damage นี้ก็มีหลักการในการรับผิดชอบโดยพิจารณาจากความคาดเห็นได้ว่าเกิดความเสียหายขึ้นหรือไม่นั่นเอง

2.1.2. เหตุใกล้ชิด

Proximate cause หรือ เหตุใกล้ชิด เป็นหลักที่ประเทศอเมริกานำมาใช้เพื่อจำกัดความรับผิดชอบของผู้ทำละเมิด โดยหลักการต่าง ๆ นั้นเป็นเช่นเดียวกันกับหลัก Remoteness of damage โดยที่ในประเทศอเมริกาการที่ผู้ทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบในความผิดละเมิดนั้น การกระทำของผู้ทำละเมิดจะต้องเป็น “เหตุใกล้ชิด” ของความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งหลักเกณฑ์ที่เป็นองค์ประกอบของหลัก proximate cause นั้นก็คือหลัก foresee ability ที่ได้อธิบายไปในข้อที่แล้ว

โดยสรุปหลัก Proximate cause นี้ก็มีหลักการในการรับผิดชอบเช่นเดียวกับหลัก Remoteness of damage ของประเทศอังกฤษคือผู้ทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบแต่ในเฉพาะความเสียหายที่สามารถคาดเห็นได้ว่าเกิดขึ้นจากการทำละเมิดนั่นเอง

2.1.3. ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม

Adequacy theory หรือ ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม เป็นทฤษฎีที่ถูกนำมาปรับใช้ในประเทศฝรั่งเศสและเยอรมัน ซึ่งถือว่าเมื่อมีการกระทำให้เกิดความเสียหายขึ้น ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบก็แต่เฉพาะในผลที่การกระทำนั้นตามปกติย่อมก่อให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งหลักการโดยทั่วไปแล้วก็เป็นเช่นเดียวกับหลัก Proximate cause และ Remoteness of damage นั่นเอง

กล่าวโดยสรุป ในกฎหมายต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษามานั้น ข้อจำกัดความรับผิดที่กฎหมายได้สร้างขึ้นมาก็เพื่อจำกัดความรับผิดของผู้ทำละเมิดเป็นแนวคิดที่มีลักษณะเดียวกัน นั่นคือ ผู้ทำละเมิดจะต้องรับผิดแต่เฉพาะความเสียหายที่สามารถคาดเห็นได้ว่าจะเกิดจากการทำละเมิดของตนเอง

2.2. ทฤษฎีที่ถูกนำมาปรับใช้ในศาลไทย

ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ทฤษฎีที่ถูกนำมาปรับใช้ในศาลไทยก็คือทฤษฎีเงื่อนไข หรือ หลัก Direct causation ของประเทศอังกฤษ คือผู้กระทำต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมด หากความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ทำละเมิด ไม่ว่าจะ เป็นความเสียหายที่สามารถคาดเห็นได้หรือไม่ก็ตาม

แต่ในบางครั้งก็มีกรณีศาลนำเอาหลักทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมาปรับใช้ด้วยเหมือนกัน เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 8309/2548 การประกอบกิจการของจำเลยทั้งสองก่อให้เกิดเสียงดัง และส่งกลิ่นเหม็นรบกวนสิทธิที่จะอยู่อาศัยในเคหะสถานของโจทก์ทั้งสองโดยปกติสุข โจทก์ทั้งสอง ย่อมมีสิทธิที่จะปฏิบัติการเพื่อยังความเสียหาย หรือเดือดร้อนรำคาญให้สิ้นไป ได้แก่การ ดำเนินการให้จำเลยทั้งสองหยุดการกระทำที่ก่อให้เกิดเสียงดังและส่งกลิ่นเหม็น หรือหาวิธีป้องกัน มิให้เกิดเสียงดังและส่งกลิ่นเหม็นอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิของโจทก์ทั้งสอง เมื่อศาลมีคำ พิพากษาห้ามมิให้จำเลยทั้งสองกระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดเสียงดังและพ่นสีส่งกลิ่นเหม็นสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่โจทก์ทั้งสองแล้ว หากจำเลยทั้งสองมิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาศาล โจทก์ทั้งสองชอบที่จะให้บังคับคดีได้ ซึ่งย่อมทำให้ความเสียหายหรือเดือดร้อนรำคาญจาก เสียงดังและกลิ่นเหม็นนั้นระงับสิ้นไป ไม่เป็นการละเมิดต่อสิทธิของโจทก์อีกต่อไป การตั้งโรงงาน ของจำเลยทั้งสอง แม้จะเป็นการฝ่าฝืนต่อ พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ. 2535 และสมควรจะย้ายไปตั้งใน นิคมอุตสาหกรรมตามที่โจทก์อ้างมา ก็เป็นเรื่องที่จำเลยทั้งสองกระทำผิดต่อรัฐ พนักงานเจ้าหน้าที่ ของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่กำกับและดูแลจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย โจทก์ทั้งสองไม่มีสิทธิขอให้จำเลยทั้งสองย้ายโรงงานไปอยู่ที่อื่น ค่าใช้จ่ายในการป้องกันเสียงดัง และระงับกลิ่นเหม็น อันได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการติดตั้งเครื่องปรับอากาศในบ้านโจทก์ทั้งสอง ค่าใช้จ่ายในการกู้เงินมาสร้างบ้านอีกหนึ่งหลัง และค่าใช้จ่ายที่ต้องจ้างคนเฝ้าบ้านนั้น มิใช่ผล

ธรรมดาที่เกิดจากเหตุกระทำละเมิดของจำเลยทั้งสอง แต่เป็นความเสียหายที่ไกลเกินเหตุ ซึ่งจำเลยทั้งสองไม่ต้องรับผิดชอบ

จะเห็นได้ว่า ในคำพิพากษาฎีกาที่ 8309/2548 นี้ ศาลได้ตัดสินว่าหากผลเสียหายนั้นมิใช่ผลธรรมดาที่เกิดจากเหตุกระทำละเมิดของจำเลย จำเลยก็ต้องรับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่าผลที่จำเลยต้องรับผิดชอบต้องเป็นผลธรรมดาที่เกิดจากการกระทำของจำเลย ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าศาลได้นำเอาทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมาปรับใช้ในคดีนี้

ในบางครั้งศาลก็นำมูลเหตุเหมาะสมมาปรับโดยใช้ในความหมายของผลโดยตรงก็มี เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 981/2531 แม้ไม่มีระเบียบห้ามคณะกรรมการของสหกรณ์ลงมติให้กรรมการผู้รับมอบอำนาจลงลายมือชื่อในเอกสารเบิกเงินไว้ล่วงหน้า ก็ถือได้เพียงว่าจำเลยมิได้กระทำละเมิดด้วยการจงใจกระทำโดยผิดกฎหมายเท่านั้น แต่การที่จะวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์หรือไม่ ยังต้องวินิจฉัยต่อไปด้วยว่า จำเลยได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหายหรือไม่และความเสียหายเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยหรือไม่ ซึ่งบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำหรือปฏิบัติอย่างไรบ้าง คำว่าหน้าที่ในที่นี้หาจำเป็นต้องเป็นหน้าที่ที่มีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับกำหนดไว้โดยแจ้งชัดไม่ จำเลยที่ 3 ถึงที่ 15 เป็นกรรมการดำเนินการของสหกรณ์โจทก์ต้องปฏิบัติหน้าที่ภายในกรอบเช่นวิญญูชนผู้อยู่ในฐานะเช่นจำเลยพึงปฏิบัติ โดยต้องกระทำการด้วยความระมัดระวังในอันที่จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ การที่จำเลยที่ 3 ถึงที่ 15 ได้ร่วมกันมีมติให้กรรมการผู้รับมอบอำนาจ 2 ใน 3 ลงลายมือชื่อในใบเบิกเงินที่ยังไม่กรอกข้อความไว้ล่วงหน้า จนเป็นเหตุให้มีผู้นำใบเบิกเงินดังกล่าวไปใช้ถอนเงินของโจทก์จากธนาคาร แล้วเอาไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวถือได้ว่าจำเลยปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่อ แต่ส่วนที่ว่าจำเลยที่ 3 ถึงที่ 15 จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้โจทก์ตามฟ้องหรือไม่นั้น โจทก์จะต้องนำสืบให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยคือเป็นความเสียหายซึ่งจำเลยได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นว่า ย่อมจะเกิดขึ้นได้จากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของตน เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยที่ 3 ถึงที่ 15 ไม่อาจคาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นว่าจะเกิดความเสียหายเช่นที่โจทก์ได้รับในคดีนี้ขึ้นได้เลย ความเสียหายของโจทก์จึงหาใช่ความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยที่ 3 ถึงที่ 15 ไม่ จำเลยที่ 3 ถึงที่ 15 จึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายตามฟ้องแก่โจทก์

จากคำพิพากษานี้จะเห็นได้ว่า ศาลได้ให้คำอธิบายว่า "โจทก์จะต้องนำสืบให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยคือเป็นความ

เสียหายซึ่งจำเลยได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นว่าย่อมจะเกิดขึ้นได้จากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของตน" ศาลได้กล่าวว่าความเสียหายนั้นโจทก์ต้องนำสืบว่าเป็นผลโดยตรง นั้นหมายความว่า โจทก์ต้องนำสืบว่า หากไม่มีการกระทำของจำเลยแล้วความเสียหายก็จะไม่เกิดขึ้นตรงตามทฤษฎีผลโดยตรง แต่ศาลกลับอธิบายความหมายของผลโดยตรงว่า ต้องเป็นความเสียหายที่จำเลยคาดเห็นได้หรือควรจะได้คาดเห็นว่าย่อมจะเกิดขึ้นได้จากการกระทำของตน ซึ่งเป็นคำอธิบายของผลธรรมดา ตามทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 131/2496 กรมรถไฟโจทก์ เพ็ดบัญชีไว้กับธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัดที่ 2 โดยกรมรถไฟให้หลวงวิธานยตรกรรมเป็นผู้มีอำนาจเซ็นเช็คสั่งจ่ายเงินในบัญชี จำกัดที่ 1 มอบเช็คไว้ให้พนักงานบัญชีเป็นผู้เก็บรักษา กรอรายการในเช็คจำกัดที่ 1 เซ็นชื่อต่อมาพบว่าการปลอมลายมือชื่อจำกัดที่ 1 เบิกเงินในบัญชีไปโจทก์จึงฟ้องจำเลยทั้งสอง โดยให้จำกัดที่ 1 รับผิดเพราะความประมาทเลินเล่อของจำกัดที่ 1 ไม่เก็บรักษาสมุดเช็คและตราบอกบัญชีไว้เอง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อกล่าวอ้างของโจทก์ใกล้เคียงกับเหตุการณ์แห่งความเสียหาย คือการปลอมเช็คและธนาคารสั่งจ่ายเงินตามเช็คปลอมนั้น กฎหมายจะดูแลเหตุการณ์การกระทำของบุคคลต่อเมื่อการกระทำนั้นเป็นผลธรรมดา หรือเป็นผลโดยตรงจากการกระทำหรือผลอันใกล้ชิดกับเหตุ

อาจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย วิเคราะห์ไว้ท้ายคำพิพากษาว่า "ในทางตำราเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลสำหรับทางแพ่งนั้น ต้องใช้ทฤษฎีเหมาะสมอย่างเดียว คือพิจารณาว่าตามความรู้ความชำนาญของมนุษย์ผลอาจเกิดจากการกระทำของผู้กระทำหรือไม่ ทั้งนี้คือผลที่อาจเกิดขึ้นนั้นจะไม่ห่างไกล จนความคิดเห็นของชีวิตตามปกติไม่สามารถจะคาดหมายได้"

อาจารย์จิตติ ตังศภักย์ วิเคราะห์ว่า " กฎหมายดูแลเหตุการณ์การกระทำอันเป็นผลธรรมดา หรือ โดยตรง หรือใกล้ชิดกับเหตุเท่านั้น" ท่านได้อธิบายไว้ในหนังสือมูลแห่งหนี้ด้วยว่า ความจริงผลธรรมดา ผลโดยตรง ผลใกล้ชิดกับเหตุที่มีความหมายแตกต่างกันอยู่ในตัว ที่ผลธรรมดาคือหลักเรื่องความเหมาะสม แต่ผลโดยตรงไม่ใช่หลักความเหมาะสมเป็นหลักที่กว้างออกไปกว่านั้น จึงต้องเข้าไปในทางที่ว่า ถ้าการกระทำของจำเลยเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดผลแล้วแม้จะเป็นผลธรรมดาจำเลยก็ต้องรับผิดชอบที่ศาลฟังว่าถ้าจำเลยเก็บสมุดเช็คไว้เองก็เป็นการป้องกันอย่างดี ผู้ร้ายจะหาโอกาสปลอมเช็คได้ยากแสดงว่าศาลไม่ฟังว่าการกระทำของจำเลยเป็นเหตุให้มีการปลอมเช็ค เพราะแม้จะไม่ระวังก็ไม่ใช่ว่าจะไม่เกิดผลขึ้น เป็นแต่จะเกิดผลเสียหายได้ยากเท่านั้น คือ ศาล

ฟังว่าถึงจำเลยจะไม่ประมาท ผลเสียหายก็ยังคงเกิด ส่วนที่ว่าผลใกล้เคียงกับเหตุ นั้น หมายความว่าไปในทางที่ว่าไม่มีอะไรมาแทรกแซงทำให้ขาดความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลไป⁴

แม้ว่าในบางครั้งศาลจะได้นำเอาทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมาปรับใช้แต่ก็เป็นแค่ส่วนน้อยเท่านั้น โดยหลักแล้วศาลยังคงพิจารณาความรับผิดชอบตามหลักทฤษฎีเงื่อนไขอยู่นั่นเอง

2.2.1. การกำหนดส่วนแห่งความรับผิดชอบของผู้ทำละเมิดที่ใช้ในศาลไทย

ดังที่ได้ศึกษามาแล้ว ในการใช้หลักทฤษฎีเงื่อนไขนั้น ผลเสียหายที่โจทก์ในคดีละเมิดสามารถเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ได้ ต้องเป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการกระทำของจำเลย เมื่อพิสูจนได้ว่าผลเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดแล้ว ตามปกติจำเลยจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น ซึ่งเป็นหลักในทฤษฎีเงื่อนไข แต่กระนั้นก็ตามหลักในการพิจารณาว่าต้องรับผิดชอบเท่าไรนั้นก็ยังมีความยุ่งยากอยู่ เนื่องจากตามทฤษฎีเงื่อนไขไม่ได้กำหนดขอบเขตของความรับผิดชอบของผู้ทำละเมิดเอาไว้ ครั้นจะให้จำเลยรับผิดชอบในความเสียหายอย่างไม่มีขีดจำกัดนั้นก็เห็นจะเป็นการไม่ยุติธรรมต่อจำเลย ตามบทบัญญัติของกฎหมายละเมิดนั้นจึงได้บัญญัติมาตรา 438 , 442 และ 223 มาเพื่อใช้ลดทอนความเข้มงวดของทฤษฎีเงื่อนไขลงด้วย ซึ่งตามหลักการวินิจฉัยในการกำหนดส่วนแห่งความรับผิดชอบนั้น มีดังนี้

2.2.1.1. กรณีที่ศาลให้จำเลยรับผิดชอบอย่างเต็มจำนวน

เป็นกรณีโดยทั่วไปที่ศาลเห็นว่าจำเลยสมควรรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับโจทก์อย่างเต็มจำนวน ซึ่งจะเป็นการใช้หลักความรับผิดชอบตามทฤษฎีเงื่อนไขโดยตรงนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นผลเสียหายที่เกิดจากการกระทำที่เกิดขึ้นจากผู้ทำละเมิดรายเดียว หรือเกิดจากผู้กระทำละเมิดหลายราย หากพิสูจนได้ว่าผลเสียหายนั้นเป็นผลโดยตรงของการกระทำนั้น ศาลก็สามารถตัดสินให้จำเลยในคดีรับผิดชอบได้อย่างเต็มจำนวนนั่นเอง

2.2.1.2. กรณีที่ศาลอาจตัดสินให้จำเลยรับผิดชอบเพียงบางส่วน

กรณีนี้กฎหมายละเมิดได้มีบัญญัติเอาไว้ในมาตรา 438 และ 442

มาตรา 438 บัญญัติไว้ว่า คำสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

⁴ ประจักษ์ พุทธิสมบัติ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดและจัดการงานนอกสั่ง, น. 63.

อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้นได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหาย ต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหาย อันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อขึ้นนั้นด้วย

แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าความเสียหายจะมากเพียงใด แต่กฎหมายก็ยังให้อำนาจสุดท้ายแก่ศาลในการที่จะปรับลดค่าสินไหมทดแทนโดยการใช้อำนาจมาตรา 438 มาปรับใช้ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลว่าจะให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเท่าไร แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามควรแก่พฤติการณ์ และ ความร้ายแรงแห่งละเมิดด้วย นั่นคือศาลจะใช้ดุลยพินิจปรับลดค่าสินไหมทดแทนเองไม่ได้ ต้องคำนึงถึงพฤติการณ์ และ ความร้ายแรงแห่งละเมิดด้วย ซึ่งก็เพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมนั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4997/2548 คำฟ้องโจทก์บรรยายแล้วว่า จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นลูกจ้างและขับรถไปในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 1 ได้ขับรถโดยประมาทเฉี่ยวชนรถยนต์บรรทุกที่ลูกจ้างโจทก์ขับได้รับความเสียหาย ขอให้จำเลยทั้งสองชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ ซึ่งเพียงพอให้จำเลยทั้งสองเข้าใจข้อหาและต่อสู้คดีได้ ส่วนที่ไม่ได้ระบุว่าลูกจ้างโจทก์เป็นใคร มิใช่ข้อสาระสำคัญและเป็นรายละเอียดที่โจทก์สามารถนำสืบในชั้นพิจารณาได้ ฟ้องโจทก์จึงไม่เคลือบคลุม

จำเลยที่ 2 เป็นลูกจ้างจำเลยที่ 1 วันเกิดเหตุขับรถบรรทุกของจำเลยที่ 1 พารองประธานกรรมการบริษัทจำเลยที่ 1 ไปด้วย แสดงว่าจำเลยที่ 2 ขับรถไปตามคำสั่งของผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ 1 ถือว่าทำตามคำสั่งของจำเลยที่ 1 แม้จะเป็นวันหยุดมิใช่วันทำงานปกติของจำเลยที่ 2 ก็เป็นการกระทำในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 จะอ้างว่าเกิดเหตุนอกเวลาทำการงานของจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 1 จึงไม่ต้องรับผิดชอบได้ไม่

โจทก์นำรถยนต์บรรทุกไปซ่อมแซมไม่สามารถใช้งานได้เป็นเวลา 173 วัน โจทก์มีสิทธิได้รับค่าเสียหายจากการขาดประโยชน์จากการใช้รถในระหว่างซ่อมแซม และค่าเสียหายจากการขาดรายได้ที่ส่งหนังสือพิมพ์ซึ่งบรรทุกอยู่ในรถขณะเกิดเหตุไปจำหน่ายไม่ทันและหนังสือพิมพ์ถูกส่งคืน

ตามกรณีธรรมะระบุว่า จำเลยร่วมจะใช้ค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย เพื่อความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลภายนอกเนื่องจากอุบัติเหตุอันเกิดจากการใช้รถยนต์ในระหว่างระยะเวลาประกันภัย ดังนี้ ค่าขาดประโยชน์จากการใช้รถและค่าเสียหายที่ขาดรายได้จากหนังสือพิมพ์ของโจทก์ที่ส่งล่าช้าจำหน่ายไม่ได้ ย่อมเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินของโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก อันเกิดจากการกระทำละเมิดโดย

ตรงที่จำเลยที่ 1 ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบโจทก์ จำเลยร่วมจึงต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยทั้งสองต่อโจทก์ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1888/2547 เรื่องค่าเสียหายโจทก์บรรยายกล่าวไว้ในคำฟ้องและมีคำขอท้ายฟ้อง จำเลยทั้งสามให้การต่อสู้เป็นประเด็นไว้ และตาม ป.พ.พ. มาตรา 438 วรรคหนึ่งให้อำนาจศาลเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนว่าจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงได้นั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งตามกฎหมายดังกล่าวแม้จำเลยทั้งสามไม่ให้การต่อสู้ในเรื่องค่าเสียหาย ศาลก็อาจกำหนดเป็นประเด็นข้อพิพาทและวินิจฉัยเรื่องค่าเสียหายได้ การชี้สองสถานกำหนดประเด็นข้อพิพาทนั้น ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 182, 183 ไม่ได้กำหนดว่าในคดีแต่ละเรื่องนั้นให้มีการชี้สองสถานกำหนดประเด็นข้อพิพาทได้เพียงครั้งเดียวจะกำหนดประเด็นข้อพิพาทเพิ่มเติมขึ้นมาในระหว่างการพิจารณาไม่ได้ และตาม ป.วิ.พ. มาตรา 86 วรรคสามให้อำนาจศาล เมื่อศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเป็นการจำเป็นที่จะต้องนำพยานหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับประเด็นในคดีมาสืบเพิ่มเติม ให้ศาลทำการสืบพยานหลักฐานต่อไป ซึ่งอาจรวมทั้งการที่จะเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ด้วย โดยไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขอ ฉะนั้น การที่ศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นข้อพิพาทเรื่องค่าเสียหายของโจทก์ขึ้นในระหว่างการพิจารณา เนื่องจากเห็นว่าในการชี้สองสถานครั้งแรกกำหนดประเด็นไว้ไม่ครบถ้วน และกำหนดให้โจทก์จำเลยนำสืบพยานเพิ่มเติมในประเด็นที่กำหนดเพิ่ม ไม่ทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในการสืบพยานแต่อย่างใดจึงชอบแล้ว

การฟ้องขับไล่เป็นการใช้สิทธิในฐานะเจ้าของทรัพย์สินปกป้องทรัพย์สินของตนไม่ให้จำเลยทั้งสามซึ่งไม่มีสิทธิเข้าเกี่ยวข้องตาม ป.พ.พ. มาตรา 1336 ไม่มีกำหนดอายุความ ส่วนการเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดตาม ป.พ.พ. มาตรา 448 มีกำหนดอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และการนับอายุความนั้น ป.พ.พ. มาตรา 193/12 ให้เริ่มนับแต่ขณะที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป ข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยทั้งสามอยู่ในที่ดินที่จำเลยที่ 1 นำมาขายฝากแก่โจทก์มาโดยตลอด เมื่อโจทก์อ้างว่าครบกำหนดไถ่คืนแล้ว จำเลยที่ 1 ไม่ได้คืน และโจทก์บอกกล่าวให้ออกไปจากที่ดินแล้วจำเลยทั้งสามไม่ยอมออกไปเป็นการอยู่โดยละเมิด ฉะนั้นตราบใดที่จำเลยทั้งสามไม่ยอมออกไป การละเมิดก็ยังคงมีอยู่ อายุความย่อมยังไม่เริ่มนับจนกว่าจะหยุดการทำละเมิดคดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5202/2547 จำเลยประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน การรับฝากเงินเป็นธุรกิจอย่างหนึ่งของจำเลย และการจ่ายเงินตามเช็คที่มีผู้มาขอเบิกเงินจากธนาคารเป็นงานส่วนหนึ่งของจำเลยซึ่งจะต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำ จำเลยย่อมมีความ

ชำนาญในการตรวจสอบลายมือชื่อในเช็คว่าเป็นลายมือชื่อของผู้สั่งจ่ายหรือไม่ยิ่งกว่าบุคคลธรรมดา ทั้งจำเลยจะต้องมีความระมัดระวังในการจ่ายเงินตามเช็คยิ่งกว่าวิญญูชนทั่ว ๆ ไป เพราะเป็นธุรกิจของจำเลย เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายเช็คพิพาททั้ง 15 ฉบับ เป็นลายมือชื่อปลอม มิใช่ลายมือชื่อนาย อ. และนาย ส. กรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนโจทก์ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเช็ค การที่จำเลยจ่ายเงินตามเช็คพิพาททั้ง 15 ฉบับ ให้แก่ผู้ที่นำมาเรียกเก็บเงินทั้งที่มีตัวอย่างลายมือชื่อของกรรมการทั้งสองดังกล่าวที่ให้ไว้แก่ธนาคาร และมีเช็คอีกหลายฉบับที่โจทก์โดยกรรมการทั้งสองนี้เคยสั่งจ่ายไว้อยู่ที่ธนาคารจำเลยไปเช่นนี้ จึงเป็นการขาดความระมัดระวังของจำเลยผู้ประกอบการธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ เป็นการกระทำละเมิดและผิดสัญญาฝากทรัพย์ต่อโจทก์ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบโจทก์

การที่นาย จ. ผู้จัดการฝ่ายบัญชีและการเงินของโจทก์เองเป็นผู้ลักเอาแบบพิมพ์เช็คพิพาททั้ง 15 ฉบับ ที่อยู่ในการครอบครองของโจทก์ไปกรอกข้อความและปลอมลายมือชื่อนาย อ. และนาย ส. กรรมการโจทก์ผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเช็ค แล้วนำไปเรียกเก็บเงินจากบัญชีของโจทก์ได้ทั้ง 15 ฉบับ ในช่วงระยะเวลาจนถึง 9 เดือนเศษ แสดงให้เห็นว่าโจทก์ละเลยไม่ระมัดระวังในการเก็บรักษาและควบคุมดูแลแบบพิมพ์เช็คพิพาท รวมทั้งไม่มีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อป้องกันมิให้มีผู้นำแบบพิมพ์เช็คพิพาทไปปลอมลายมือชื่อแต่อย่างใด อันถือได้ว่าโจทก์มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์เพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณตาม ป.พ.พ. มาตรา 223 วรรคหนึ่ง 438 และ 442 ซึ่งเมื่อได้กำหนดให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายจำนวน 2,500,000 บาท แก่โจทก์ จำเลยย่อมไม่มีสิทธินำเงินจำนวนนี้ไปลงรายการหักบัญชีในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของโจทก์ การพิพากษาให้เพิกถอนรายการหักบัญชีดังกล่าวจึงไม่เป็นการพิจารณาเกินคำฟ้อง

คำพิพากษานี้ที่ 455/2546 โจทก์จะเป็นผู้ผลิตสินค้าน้ำยาเคลือบเบาะหนังหรือไม่ไม่ใช่ข้อสำคัญ เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า โจทก์เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้ารูปและคำว่า WAXY ใช้กับสินค้าน้ำยาเคลือบเบาะหนัง จำเลยทั้งสองทำเครื่องหมายการค้ารูปและคำว่า WAXY ใช้กับสินค้าจำพวกเดียวกันของจำเลยทั้งสองโดยไม่มีสิทธิใด ๆ ตามกฎหมาย เป็นการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของโจทก์ โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายใด ๆ ที่โจทก์ได้รับจากการกระทำของจำเลยทั้งสองได้

ลูกค้าซึ่งซื้อสินค้าที่มีผู้ปลอมเครื่องหมายการค้า WAXY ของโจทก์จากจำเลยทั้งสอง ย่อมได้รับความเสียหาย เฉพาะได้สินค้าที่ไม่มีคุณภาพโดยเข้าใจว่าเป็นสินค้าของโจทก์ ย่อมทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียงในเครื่องหมายการค้าของโจทก์ จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดชอบ

ขาดใช้ความเสียหายในส่วนนี้ เมื่อฟังข้อเท็จจริงได้ว่า การกระทำของจำเลยทั้งสองมีผลทำให้โจทก์จำหน่ายสินค้าของโจทก์ได้น้อยลง ย่อมถือเป็นความเสียหายส่วนหนึ่งของโจทก์ที่จำเลยทั้งสองต้องร่วมรับผิดชอบ

ค่าใช้จ่ายในการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าของโจทก์ที่โจทก์ต้องเสียเพิ่มขึ้นเพื่อส่งเสริมยอดขายสินค้าของโจทก์ให้สูงขึ้นนั้นเมื่อเป็นค่าใช้จ่ายตามปกติของการทำการค้าอยู่แล้ว ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทุกปี ทั้งค่าใช้จ่ายในการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าของโจทก์ในปี 2541 และในปี 2542 ก็ไม่แตกต่างจากปีก่อน ๆ มากนัก ซึ่งโจทก์ได้รับประโยชน์จากการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าของโจทก์ดังกล่าวแล้ว จึงไม่อาจถือเป็นความเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิดของจำเลยทั้งสองได้

ในส่วนของมาตรา 442 นั้นได้บัญญัติไว้ว่า ถ้าความเสียหายได้เกิดขึ้นเพราะความผิดอย่างหนึ่ง อย่างใดของผู้ต้องเสียหายประกอบด้วยไซ้ ท่านให้นำบทบัญญัติ แห่ง มาตรา 223 มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

โดยมาตรา 223 นั้นได้บัญญัติไว้ว่า ถ้าฝ่ายผู้เสียหายได้มีส่วนทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งก่อให้เกิดความเสียหายด้วยไซ้ ท่านว่าหนั้นอันจะต้องใช้ ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ่ายผู้เสียหายมากน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัย พฤติการณ์เป็นประมาณ ข้อสำคัญก็คือว่าความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้น เพราะฝ่ายไหนเป็นผู้ก่อยิ่งหย่อนกว่ากันเพียงไร

วิธีเดียวกันนี้ ท่านให้ใช้แม้ทั้งที่ความผิดของฝ่ายผู้เสียหายจะ มีแต่เพียงละเลยไม่เตือนลูกหน้ให้รู้สึกถึงอันตราย แห่งการเสียหาย อันเป็นอย่างร้ายแรงผิดปกติ ซึ่งลูกหน้ไม่รู้หรือไม่อาจจะรู้ได้ หรือ เพียงแต่ละเลยไม่นำบัดบดป้อง หรือบรรเทาความเสียหายนั้นด้วย อนึ่ง บทบัญญัติแห่ง มาตรา 220 นั้นท่านให้นำมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

จะเห็นได้ว่าตามมาตรา 442 นั้นได้บัญญัติไว้ให้นำเอาบทบัญญัติในเรื่องหน้มาปรับใช้ได้โดยอนุโลมในกรณีที่ผู้เสียหายมีส่วนในการกระทำความผิดอยู่ด้วย เช่นนี้ ในการตัดสินให้จำเลยในคดีรับผิดศาลจะต้องตัดสินให้จำเลยในคดีรับผิดโดยดูจากพฤติการณ์ของการละเมิด และเปรียบเทียบระหว่างการกระทำของโจทก์ และ จำเลยในคดี ว่าฝ่ายใดมีส่วนในการก่อความเสียหายมากน้อยเพียงไร แล้วจึงตัดสินให้รับผิดชอบไปตามนั้น นั้นเอง โดยคำอธิบายในเรื่องนี้ได้กล่าวไว้ในบทที่สามแล้ว

2.2.1.3. กรณีที่ศาลตัดสินว่าจำเลยไม่ต้องรับผิดชอบ

ในการเกิดข้อเท็จจริงบางกรณีขึ้นในคดีละเมิดนั้นศาลอาจจะตัดสินให้จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายเลยก็ได้ ซึ่งกรณีเช่นว่านี้มีดังนี้

(1) เกิดจากการที่ในคดีละเมิดนั้น ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล หรือ ไม่อาจพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลได้

กรณีที่ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล เช่น A ยิง B ได้รับบาดเจ็บ B ต้องเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาล C ต้องการฆ่า B จึงมาที่โรงพยาบาลและยิง B เสียชีวิต เมื่อเป็นเช่นนี้ การกระทำของ A ไม่ได้ส่งผลถึงความตายของ B เนื่องจากแม้ว่า A จะไม่ยิง B จนต้องเข้าโรงพยาบาล ก็ตาม B ก็ต้องเสียชีวิตจากการกระทำของ C อยู่นั่นเอง การกระทำของ A จะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ไม่เกี่ยวกับความตายของ B เพราะหาก C ต้องการจะฆ่า B ไม่ว่า B จะอยู่ที่ไหน C ก็ตามไปฆ่า B ได้อยู่นั่นเอง

กรณีที่ ไม่อาจพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลได้ เช่น A และ B ยิงสัตว์ แต่กระสุนนัดหนึ่งพลาดไปโดน C ถึงแก่ความตาย โดยไม่อาจพิสูจน์ได้ว่ากระสุนของใครที่ไปโดน เช่นนี้จะให้ทั้ง A และ C รับผิดชอบในความตายของ C โดยที่พิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลไม่ได้นั้น ไม่ได้ แต่ถ้าหากเป็นการร่วมกันทำก็ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

กรณีต่อมาก็คือ ในคดีละเมิดนั้นมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล แต่มีเหตุทำให้จำเลยนั้นไม่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งกรณีมีดังนี้

(2) เกิดเหตุแทรกแซงขึ้นในความสัมพันธ์

ในเรื่องเหตุแทรกแซงนั้นได้อธิบายไว้แล้วในบทที่สาม ซึ่งกล่าวโดยสรุป กรณีที่จำเลยในคดีนั้นไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ต้องเกิดจากเหตุแทรกแซงมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ลักษณะของเหตุแทรกแซงนี้ต้องเป็น เหตุแทรกแซงที่จำเลยไม่สามารถคาดหมายได้ ซึ่งเหตุแทรกแซงนั้นเป็นตัวก่อให้เกิดความเสียหายนั้นขึ้นถึงขนาดที่ทำให้การกระทำของจำเลยหมดความสำคัญลง และเหตุแทรกแซงนี้จะเกิดจากการกระทำของ ธรรมชาติ การกระทำของตัวผู้เสียหายสมัครใจทำเอง หรือ การกระทำของบุคคลที่สามก็ได้ แต่ต้องไม่ใช่มาจากการกระทำของตัวผู้ทำละเมิด ยกตัวอย่างเช่น A ขับรถไปชนรถของ B ในขณะที่ B กำลังรอบประกันอยู่ นั้น เกิดฟ้าผ่าลงมาที่รถของ B ทำให้เกิดดائرةระเบิดขึ้น B ถึงแก่ความตาย เช่นนี้เกิดเหตุแทรกแซงขึ้นในความสัมพันธ์ของการกระทำของ A และความเสียหายที่ B ได้รับ A จึงไม่ต้องรับผิดชอบในความตายและความเสียหายของรถของ B นั่นเอง

(3) ความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่มีลักษณะอันเกี่ยวกับการกระทำผิดของจำเลย

ยกตัวอย่างเช่น A ขับรถเร็วเกินควรซึ่งมีลักษณะที่เป็นอันตราย พอไปถึงปลายทางเกิดมีฟ้าผ่าขึ้นมาพาดโดนรถที่ A ขับ ทำให้ B ที่นั่งมาด้วยได้รับความเสียหาย ดังนี้จะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของ A และความเสียหายของ B แต่ก็เห็นได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้อยู่ในประเภทของความเสียหายที่ควรจะเกิดจากการขับเร็วของ A จึงไม่มีลักษณะอันเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของ A นั่นเอง A จึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับ B หลัก

กล่าวโดยสรุป แม้ว่าศาลไทยนั้นจะใช้หลักทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้ในการกำหนดความรับผิดของผู้ทำละเมิดก็ตามแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ทำละเมิดต้องรับผิดอย่างเต็มจำนวนในทุกกรณี ความรับผิดของผู้ทำละเมิดนั้นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมด้วย ซึ่งโดยทั่วไปนั้นหากผู้ทำละเมิดจำเป็นที่จะต้องรับผิดในความเสียหายที่มากเกินไป ศาลก็มีวิธีในการปรับลดค่าสินไหมทดแทนโดยการนำมาตรา 438 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้นั่นเอง ดังนั้นจึงทำให้การนำทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้ในประเทศไทยนั้นลดทอนความแข็งแกร่งลง และขจัดปัญหาที่ผู้ทำละเมิดอาจต้องรับผิดในความเสียหายที่อาจมากเกินไปจนเกินฐานะที่ผู้ทำละเมิดสามารถชดเชยได้นั่นเอง

2.3. ข้อเสนอแนะในการจำกัดขอบเขตความรับผิดในคดีละเมิด

ดังที่ได้นำเสนอมาแล้วว่า ในการปรับใช้ทฤษฎีเงื่อนไขของศาลไทยนั้นมีมาตรการในการกำหนดส่วนแห่งความรับผิดของผู้ทำละเมิดเอาไว้ โดยที่ผู้ทำละเมิดอาจไม่ต้องรับผิดเต็มจำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงก็ได้ แต่ก็ไม่ใช่ว่าขอบเขตในการจำกัดความรับผิดของผู้ทำละเมิดแต่อย่างใด ในกรณีที่ไม่มีเหตุแทรกแซงเกิดขึ้นนั้นผู้ทำละเมิดยังต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมดอยู่ดี เพียงแต่ศาลอาจใช้ดุลยพินิจปรับลดมูลค่าที่ผู้ทำละเมิดต้องชดเชยให้กับผู้เสียหายโดยอาศัยมาตรา 438 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพียงเท่านั้น ซึ่งการใช้ดุลพินิจของศาลนี้ก็ไม่ใช่หลักเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิดของผู้ทำละเมิดโดยทั่วไป แต่เป็นข้อยกเว้นที่ศาลจะเลือกนำมาใช้ก็ได้หรือไม่ใช้ก็ได้

ในเรื่องการจำกัดขอบเขตความรับผิดในคดีละเมิดนั้นผู้เขียนมีความเห็นว่า การจำกัดขอบเขตความรับผิดในคดีละเมิดเป็นสิ่งสำคัญและต้องมีในกฎหมายละเมิดของทุกประเทศ เนื่องจากในกฎหมายละเมิดนั้นนอกจากมีวัตถุประสงค์ในการเยียวยาความเสียหายให้กับ

ผู้เสียหายจากการกระทำละเมิดแล้ว ยังต้องคำนึงถึงภาระในความรับผิดชอบของผู้ทำละเมิดอีกด้วย เนื่องจากในการกระทำละเมิดนั้น บางครั้งเป็นการจงใจกระทำซึ่งเป็นเรื่องสมควรที่ผู้ทำละเมิดนั้น จะต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นตามมาทั้งหมด แต่ในบางครั้งนั้นการกระทำละเมิดเป็นไปโดยความประมาท ซึ่งอาจเกิดจากความประมาทเพียงเล็กน้อย หรือ ประมาทอย่างร้ายแรงก็ได้ การที่ผู้ทำละเมิดโดยความประมาทเพียงเล็กน้อยนั้นในบางครั้งอาจต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่มากมาย เกินกว่าที่สามารถคาดหมายได้ก็ได้ การที่จะให้ผู้ที่ทำละเมิดโดยความประมาทเพียงเล็กน้อยต้องชดใช้ใน ความเสียหายที่ไม่มีที่สิ้นสุดนั้น เห็นจะเป็นการไม่ยุติธรรมกับผู้ทำละเมิดดังนั้น การนำเอา ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมาพิจารณาจึงเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่ศาลไทยควรจะคำนึงถึง ซึ่งใน ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมนั้นความรับผิดชอบของผู้ทำละเมิดจะถูกจำกัดไว้เฉพาะเท่าที่คาดเห็นได้ เท่านั้น หมายความว่า หากเป็นกรณีที่ไม่สามารถคาดเห็นได้ว่าความเสียหายนั้นจะต้องเกิดขึ้น จากการกระทำละเมิดนี้ผู้ทำละเมิดก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั่นเอง

ในความเห็นของผู้เขียนนั้น การพิจารณาว่าการกระทำละเมิดนั้นต้องรับผิดชอบเพียงไรตาม ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมนั้น ต้องแยกพิจารณาการจงใจทำละเมิด และการทำละเมิดโดยความประมาท เลินเล่อ ออกจากกัน เนื่องจากการจงใจทำละเมิดนั้นหมายถึงว่าผู้ทำละเมิดนั้นได้รู้อยู่แล้วว่าผล นั้นจะต้องเกิดขึ้น เช่น A จงใจเอาปืนยิง B เช่นนี้ A สามารถคาดเห็นได้อยู่แล้วว่าความตายของ B จะต้องเกิดขึ้นแน่นอน ดังนั้นการจงใจทำละเมิดนั้นจึงมีลักษณะที่เรียกว่า "substantial certainty" that the result would occur⁵ คือมีความแน่นอนมากที่ผลเสียหายนั้นจะต้องเกิดขึ้น ดังนั้นในการ พิจารณาความรับผิดชอบในกรณีละเมิดโดยจงใจนั้น จะต้องนำเอาความคาดหมายได้ของผู้ทำละเมิด มาคำนวณรวมกับความคาดหมายได้ของวิญญูชนในการเกิดของความเสียหายนั้น

ยกตัวอย่างเช่น A รู้อยู่แล้วว่า B เป็นโรคประหลาด หากโดนนิ้วจิ้มที่กลางกระหม่อม เบา ๆ จะถึงตาย A เอานิ้วจิ้มกลางกระหม่อมของ B เบา ๆ B ตาย เช่นนี้ A คาดหมายได้อยู่แล้วว่า ความตายจะต้องเกิดขึ้น แต่วิญญูชนทั่วไปไม่สามารถคาดหมายได้ว่า B จะตายเพราะโดนนิ้วจิ้ม กลางกระหม่อมเบา ๆ ดังนั้นเมื่อนำเอาความรับรู้ของทั้งสองฝ่ายมารวมกันคำนวณออกมาผลก็จะ เป็นว่า A นั้นอยู่ในฐานะที่สามารถคาดหมายได้ถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น A ต้องรับผิดชอบ ในความตายของ B

แต่ในกรณีการทำละเมิดโดยความประมาทนั้น ในส่วนของผู้ทำละเมิดนั้นไม่สามารถ คาดหมายได้ตั้งแต่แรกอยู่แล้วว่าจะเกิดเหตุละเมิดขึ้น ดังนั้นจึงอยู่ในฐานะที่ไม่อาจคาดหมายได้

⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Intentional_tort

ถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอยู่แล้ว ดังนั้นความคาดหมายได้ในกรณีทำละเมิดโดยประมาท ต้องอาศัยจากความคาดหมายของวิญญูชน ว่าการกระทำในพฤติการณ์ที่เป็นการละเมิดเช่นนี้แล้วผลที่เกิดขึ้นควรจะเป็นเช่นไร หากว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่วิญญูชนไม่สามารถคาดเห็นได้แล้ว ผู้ทำละเมิดก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั่นเอง

ยกตัวอย่างเช่น B เป็นโรคประหลาด หากโดนนิ้วจิ้มที่กลางกะหม่อมเบา ๆ จะถึงตาย A เอานิ้วจิ้มกลางกะหม่อมของ B เล่นเบา ๆ B ตาย เช่นนี้ ตามปกติ A ไม่มีทางที่จะรู้เลยว่าการที่ตนเองเอานิ้วจิ้มกลางกะหม่อมเบา ๆ นั้นจะทำให้ B ถึงแก่ความตาย ซึ่งในความคาดหมายของวิญญูชนก็เป็นเช่นเดียวกันคือไม่สามารถคาดเห็นได้ว่าความตายของ B จะเกิดขึ้น ดังนั้น A จึงไม่ต้องรับผิดชอบในความประมาทนั้น

การนำเอาทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมาปรับใช้กับการจำกัดขอบเขตของผู้ทำละเมิดนั้น อาจจะไม่สามารถตอบสนองต่อผู้เสียหายได้อย่างเพียงพอในความเป็นจริง แต่กระนั้นการใช้กฎหมายโดยคำนึงถึงสิ่งที่เหมาะสมก็น่าจะเป็นสิ่งที่ดำรงความยุติธรรมในสังคม และคู่กรณีในคดีละเมิดทั้งสองฝ่ายได้มากกว่า

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีที่นำมาปรับใช้ในการกำหนดความรับผิดแต่ละทฤษฎีเองนั้นก็มิมีข้อดีและข้อจำกัดในตัวเอง การเลือกเอาทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาปรับใช้กับการจำกัดความรับผิดของผู้ทำละเมิดนั้นควรขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลว่าจะมีมุมมองไปในด้านใด ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีกว่า การที่จะตัดสินว่าทฤษฎีหนึ่งดีกว่าอีกทฤษฎีหนึ่ง

3. ในกรณีที่เกิดเหตุแทรกซ้อนขึ้นมาในคดีละเมิดนั้น ศาลไทยมีแนวทางการพิจารณาความรับผิดของผู้ทำละเมิดอย่างไร และ แนวทางในการพิจารณาความรับผิดนั้นแท้จริงแล้วควรจะเป็นเช่นไร

เหตุแทรกซ้อนนั้นคือเหตุที่เกิดขึ้นมาหลังจากมีการกระทำละเมิดในครั้งแรกเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งการกระทำละเมิดในครั้งแรกนั้นได้สิ้นสุดลงแล้วแต่ผลแห่งละเมิดยังไม่สิ้นสุดลง และเหตุแทรกซ้อนนั้นเข้ามาส่งผลให้ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับนั้นเพิ่มขึ้น ยกตัวอย่างเช่น A พั่นแซน B เป็นแผล B ไม่ได้สนใจรักษาแผลให้ดีเป็นผลให้เกิดอาการติดเชื้อจนเสียชีวิต เช่นนี้อาการติดเชื้อเป็นเหตุแทรกซ้อนที่ส่งผลให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับ B นั้นเพิ่มมากขึ้น คือจากบาดเจ็บธรรมดา กลายเป็นความตาย

ในการพิจารณาความรับผิดชอบของผู้ทำละเมิดในกรณีที่มีเหตุแทรกซ้อนเกิดขึ้นนั้น มีหลักอยู่ว่า ผู้ทำละเมิดไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เพิ่มขึ้นหากเหตุแทรกซ้อนนั้นเป็นเหตุที่เข้ามาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลให้ขาดออกจากกัน หมายความว่า เหตุแทรกซ้อนนั้นถ้าปกติเป็นสิ่งที่สามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นมาในขณะที่ผลแห่งละเมิดนั้นยังไม่หมดไปแล้ว ถือว่าไม่ใช่สิ่งที่เข้ามาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล แต่หากเหตุแทรกซ้อนนั้นเป็นสิ่งที่ตามปกติแล้วไม่สามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นในขณะที่ผลแห่งละเมิดนั้นยังไม่หมดไปแล้ว ถือว่าเหตุแทรกซ้อนนั้นเป็นเหตุที่เข้ามาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำละเมิดแรกและผลเสียหายนั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 7973/2548 จำเลยที่ 4 ลูกจ้างของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ขับรถบรรทุกวัดพระเปิดของจำเลยที่ 1 ที่จำเลยที่ 1 ว่าจ้างจำเลยที่ 2 และที่ 3 ให้นำไปส่งที่คลังสินค้าของจำเลยที่ 1 ไปในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ระหว่างการขนส่งจำเลยที่ 4 ประมาทเลินเล่อขับรถด้วยความเร็วเกินสมควรแล่นเข้าทางโค้งที่เกิดเหตุซึ่งเป็นทางโค้งหักข้อศอกโดยไม่ระมัดระวังจนเป็นเหตุให้ไม่สามารถควบคุมรถได้ ทำให้รถเสียหลักพลิกคว่ำวัดพระเปิดซึ่งบรรทุกมาตกกระจายอยู่บนพื้นถนน หลังจากนั้นมิชวบ้านเข้ามายุ่งเกี่ยวกับวัดพระเปิดที่ตกกระจายอยู่บนพื้นถนนดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดระเบิดขึ้นทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บรวมหลายร้อยคน และทรัพย์สินของโจทก์ทั้งสามได้รับความเสียหาย การกระทำของชาวบ้านที่ทำให้เกิดระเบิดขึ้นเช่นนี้เป็นเหตุแทรกแซงที่วิญญูชนคาดหมายได้เพราะเป็นเรื่องธรรมดาเมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบนทางหลวง ก็จะมีชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงรวมทั้งประชาชนที่ใช้อยู่ยานสัญจรผ่านที่เกิดเหตุจะหยุดรถลงไปมุงดูเหตุการณ์และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้บาดเจ็บ รวมทั้งอาจมีคนไม่ดีซึ่งปะปนอยู่ในกลุ่มคนเหล่านั้นถือโอกาสหยิบฉวยเอาทรัพย์สินสิ่งของที่ตกหล่นไปได้ ทั้งการขนส่งวัดพระเปิดครั้งนี้ก็ได้จัดให้มีป้ายข้อความว่า "วัดพระเปิด" ติดแสดงไว้ให้เห็นได้ง่ายที่ด้านหน้าและด้านหลังรถบรรทุกวัดพระเปิดคันเกิดเหตุด้วย จึงต้องถือว่าเหตุระเบิดที่เกิดขึ้นเป็นผลใกล้ชิดสัมพันธ์ต่อเนื่องมาจากการขับรถโดยประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 4 ซึ่งกระทำการในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 2 และที่ 3 จำเลยที่ 2 และที่ 3 จึงต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำละเมิดของจำเลยที่ 4 ด้วย ตาม ป.พ.พ. มาตรา 425

ตามคำพิพากษาที่ 7973/2548 การกระทำของชาวบ้านที่หยิบฉวยทรัพย์สินไปนั้นเป็นเหตุแทรกแซงที่คาดหมายได้ แต่ถ้าเป็นกรณีที่ชาวบ้านหยิบฉวยทรัพย์สินไปแล้วเขาไปเปิดที่บ้านเกิดระเบิดขึ้นเพลิงลุกลามติดต่อไปอีกสามหลังคาเรือน เช่นนี้จะถือว่าเป็นเหตุที่วิญญูชนคาดหมายได้หรือไม่

เหตุแทรกซ้อนนั้นอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ซึ่งการจะทำความเข้าใจนั้นต้องพิจารณาเป็น ลักษณะ ๆ ไปดังนี้

3.1. เหตุแทรกซ้อนที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น

เหตุแทรกซ้อนที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นนั้น หมายความว่า การกระทำที่เกิดขึ้นและส่งผลให้ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับนั้นมากขึ้น เป็นการกระทำของบุคคลที่สามซึ่งเป็นคนภายนอกไม่ใช่ผู้ทำละเมิดคนเดิมหรือผู้เสียหาย

เมื่อเกิดเหตุแทรกซ้อนขึ้นจากการกระทำของบุคคลภายนอกแล้วความรับผิดชอบของผู้ทำละเมิดนั้นจำกัดอยู่เฉพาะในกรณีที่ผู้ทำละเมิดสามารถคาดเห็นได้ถึงการกระทำของบุคคลภายนอกนั้น หากเป็นกรณีที่ไม่สามารถคาดเห็นได้ถึงการกระทำของบุคคลภายนอกนั้นแล้วถือว่าความเสียหายไกลกว่าเหตุ⁶

ยกตัวอย่างเช่น A ขับรถชน B สลบบนถนน C ขับรถมาทับ เช่นนี้ A จะต้องรับผิดชอบในความตายของ B ด้วยเนื่องจากการกระทำของ C นั้นเป็นสิ่งที่วิญญูชนสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้น คือการปล่อยคนสลบไว้ในถนนอาจเกิดความเสียหายซ้ำเติมได้อีกนั่นเอง⁷

3.2. เหตุแทรกซ้อนที่เกิดจากการกระทำของตัวผู้เสียหายเอง

เหตุแทรกซ้อนที่เกิดจากการกระทำของผู้เสียหายนั้น เป็นกรณีที่หลังจากที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายแล้วนั้น ผู้เสียหายมีการกระทำหรืองดเว้นการกระทำที่ส่งผลให้ความเสียหายนั้นเพิ่มมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น A พ้น B เป็นแผลที่แขน B ไม่รักษาแผลให้ดีขึ้นทำให้ภายหลังแผลเน่าเป็นพิษถึงตาย เช่นนี้เป็นต้น ซึ่งความรับผิดชอบของผู้ทำละเมิดต้องพิจารณาดังนี้

3.2.1. ความเสียหายที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่สืบเนื่องจากผลเสียหายเดิม

ดังตัวอย่างข้างต้น การที่ B ไม่รักษาบาดแผลให้ดีขึ้นเป็นการงดเว้นการกระทำเพื่อให้ตนเองปลอดภัย แต่ผลเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นก็สืบเนื่องมาจากการทำละเมิดของ A ตามกฎหมายถือว่า A ต้องรับผิดชอบในความตายของ B โดยไม่คำนึงถึงว่า A นั้นจะคาดหมายได้

⁶ พจนี ปุษปาคม, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2 น. 236.

⁷ เพิ่งอ้าง.

หรือไม่ว่า B จะรักษาบาดแผลไม่ดีทำให้ติดเชื้อจนเป็นพิษถึงแก่ชีวิต กฎหมายถือว่าการกระทำของผู้เสียหายนั้นไม่เป็นสิ่งที่มาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั่นเอง แต่ถ้าเป็นกรณีที่เกิดขึ้นนั้นไม่เกี่ยวกับต้นเหตุเดิมแล้วนั้น ผู้ทำละเมิดไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น A เขามีดฟัน B เป็นแผล ต่อมา B เป็นลมเสียชีวิตเองโดยที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแผลมีดฟันที่ได้รับจาก A เช่นนี้ A ไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของ B สาเหตุเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของ A และความตายของ B นั้นไม่เกี่ยวข้องกันนั่นเอง⁸

3.2.2. ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยส่งผลให้เกิดความเสียหายเพิ่มขึ้น

กรณีที่ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเองโดยที่ไม่อาจคาดหมายได้ว่าผู้เสียหายจะกระทำเช่นนั้น ผู้ทำละเมิดไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เพิ่มขึ้น

ยกตัวอย่างเช่น ผู้ทำละเมิดขับรถเร็วเป็นผลให้ผู้เสียหายเกิดอาการหวาดเสียวจึงกระโดดลงจากรถ เป็นผลให้ได้แผลถลอก ซึ่งตามปกติแม้ว่าการขับรถของผู้ทำละเมิดจะรวดเร็วหวาดเสียว แต่คนปกติก็รู้สึกถึงขนาดที่อยากจะกระโดดลงจากรถ เช่นนี้ถือว่าผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเอง ผู้ทำละเมิดไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

แต่ถ้าเป็นกรณีของการกระทำเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายเฉพาะหน้าผู้ทำละเมิดต้องรับผิดชอบในความเสียหาย ยกตัวอย่างเช่น A ขับรถโดยประมาทพุ่งเข้าหาเสาไฟฟ้า B ตกใจเลยกระโดดออกจากรถเพื่อหนีอันตรายเฉพาะหน้า เป็นผลให้กระดูกขาหัก เช่นนี้ A ต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายของ B เนื่องจาก การกระทำเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายเฉพาะหน้านั้นไม่ถือเป็นการสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยของผู้เสียหาย แต่ที่ผู้เสียหายเลือกที่จะกระโดดลงจากรถไปนั้นเพราะว่าถูกบีบให้ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องเลือกว่าจะกระโดดลงจากรถหรือนั่งอยู่ในรถเพื่อเผชิญอันตรายเฉพาะหน้าต่อไปนั่นเอง

กรณีที่หลีกเลี่ยงอันตรายเฉพาะหน้านั้น ผู้เสียหายตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่ต้องเลือกการเลือกของผู้เสียหายนั้นแม้ว่าผู้เสียหายจะตัดสินใจเลือกทางที่มีอันตรายมากกว่า แต่ผู้ทำละเมิดก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

ยกตัวอย่างเช่น A ขับรถโดยประมาทพุ่งเข้าหาเสาไฟฟ้า B ตกใจเลยกระโดดออกจากรถ A หยุดรถหันหน้าเสาไฟฟ้าพอดี B กระโดดจากรถลงไปในคูข้างทางเสียชีวิต เช่นนี้ แม้ว่าทางที่ B เลือกนั้นจะมีอันตรายมากกว่าการนั่งอยู่ในรถต่อ แต่ในสถานการณ์เฉพาะหน้าที่ต้องตัดสินใจนั้นต้องถือว่าความสามารถในการตัดสินใจของ B ต้องลดต่ำลง ดังนั้นแม้ว่า B จะเลือกทางที่

⁸ พจนี ปุષปาคม, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2 น. 233

จะต้องรับอันตรายมากกว่า แต่ก็เป็ผลมาจากการกระทำของ A โดยที่ B นั้นไม่ได้สมัครใจเข้าเสี่ยงภัยด้วยตนเอง A จึงต้องรับผิดชอบในความตายของ B

หากเป็นกรณีที่มีการหลีกเลี่ยงอันตรายเฉพาะหน้านั้นเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลอื่น เช่น A แทะ B ด้วยมีดที่แทง ต่อมาขณะที่ B กำลังรักษาแผลอยู่นั้น B ขึ้นนั่งรถของ C และ C ขับรถโดยประมาทพุ่งชนเสาไฟฟ้า B กระโดดลงจากรถโดยเอาแขนที่ถูกแทงลงพื้น เป็นผลให้แผลปริแตกเส้นเลือดใหญ่ที่แขนฉีกขาด B เสียโลหิตถึงแก่ชีวิต เช่นนี้ แม้ว่าสถานการณ์ที่ B ประสบนั้นจะเป็นการหลีกเลี่ยงอันตรายเฉพาะหน้า แต่ต้องถือว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่สิ่งที่ A สามารถคาดเห็นได้ A จึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

กรณีที่ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเพื่อป้องกันอันตรายหรือเพื่อระงับภัยนั้น กรณีเช่นนี้นั้นโดยทั่วไปถือเป็นการกระทำที่คาดหมายได้ ยกตัวอย่างเช่น A จุดไฟเผาบ้าน B ซึ่งในบ้านของ B นั้นมี C ซึ่งบุตรของ B นอนหลับอยู่ C กลับมาถึงบ้านเห็นเพลิงไหม้ตกใจจึงวิ่งเข้าไปในกองเพลิงเพื่อช่วยเหลื C ที่เป็นบุตร ทำให้ B ถูกไฟคลอกเสียชีวิต เช่นนี้ A ต้องรับผิดชอบเนื่องจากการกระทำของ B เป็นสิ่งที่สามารถคาดเห็นได้นั่นเอง

แต่ถ้าเป็นกรณีที่ B วิ่งเข้าไปกองเพลิงเพื่อเอาทรัพย์สิน ถือว่าเป็นสิ่งที่วิญญูชนคาดหมายไม่ได้ A ก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของ B

3.3.เหตุแทรกซ้อนที่เกิดจากการกระทำที่เกิดจากธรรมชาติกระทำ

เหตุแทรกซ้อนที่เกิดจากเหตุธรรมชาติ เช่น ฟ้าผ่า น้ำท่วม พายุ นั้นตามปกติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดเห็นได้ว่าจะเกิดขึ้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีผลมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ยกตัวอย่างเช่น A ขับรถฝ่าไฟแดงโดยประมาท ในขณะที่ฝ่าไฟแดงนั้นฟ้าได้ผ่าลงมากลางสี่แยกโดนรถของ A พอดี ส่งผลให้ B ที่นั่งไปด้วยถูกฟ้าผ่าตาย เช่นนี้แม้ว่าจะพิสูจน์ได้ว่าหาก A ไม่ขับรถฝ่าไฟแดง ก็จะไม่โดนฟ้าผ่า แต่การที่ฟ้าผ่านั้นเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติซึ่งเป็นเหตุแทรกแซงที่ไม่สามารถคาดเห็นได้ ดังนั้น A ไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของ B

แต่ถ้าเป็นเหตุธรรมชาติที่สามารถคาดเห็นได้ เช่น A พังพายุกรณ์อากาศแล้วรู้ว่าในตอนเย็นจะมีพายุเข้า เมื่อถึงตอนเย็น A พา B ลงเรือเล่นออกไปกลางทะเล เป็นเหตุให้เรือถูกพายุพัดคว่ำ B ที่ว่ายน้ำไม่เป็นจมน้ำเสียชีวิต เช่นนี้ A ไม่หลุดพ้นความรับผิดชอบในความตายของ B

⁹ เพิ่งอ้าง, น. 236.

3.4. ข้อเสนอแนะในการพิจารณาความรับผิดในกรณีที่เกิดเหตุแทรกซ้อนขึ้น

ในกรณีที่เกิดเหตุแทรกแซงนั้น กฎหมายไทยจะนำเอาทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมาปรับใช้ในการจำกัดความรับผิดของผู้ทำละเมิด โดยกำหนดให้ความรับผิดของผู้ทำละเมิดนั้นขึ้นอยู่กับว่าการกระทำที่เป็นเหตุแทรกแซงนั้นเป็นสิ่งที่ปกติสมควรคาดหมายได้หรือไม่ หากตามปกติแล้วเหตุแทรกซ้อนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดเห็นได้ถือว่าเป็นเหตุที่มาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ในประเด็นของเหตุแทรกแซงนี้มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัย คือ

ในกรณีที่การกระทำละเมิดส่งผลให้ผู้เสียหายตกอยู่ภายใต้สภาพอันตราย ยกตัวอย่าง เช่น A ขับรถชน B สลบในตอนกลางคืนแล้วปล่อยทิ้งไว้กลางถนนโดยไม่ช่วยเหลือ เช่นนี้แล้ว หากมีรถขับผ่านมาทับ B ตาย A ต้องรับผิดในความตายของ B เนื่องจากความตายของ B นั้นเป็นสิ่งที่คาดเห็นได้ แต่หากเป็นตอนกลางวันผลจะเป็นว่า A จะต้องรับผิดชอบเฉพาะในกรณีที่ A ขับรถชน B สลบและปล่อยทิ้งไว้กลางถนนและรถที่ขับตามมาอย่างกระชั้นชิดทับ B เสียชีวิต แต่หากเป็นรถที่ขับมาห่างจากรถของ A เป็นระยะ 100 เมตร แล้วทับ B เสียชีวิต A ไม่ต้องรับผิด เนื่องจาก คาดเห็นได้ว่า รถที่ตามมาข้างหลังจะต้องเห็น B นอนสลับที่พื้นและหลีกเลี่ยงที่จะทับ B

เมื่อกรณีเป็นเช่นนี้ คำถามที่เกิดขึ้นคือ ความตายของ B นั้นแม้ว่าจะเกิดจากรถที่ขับมาตามหลัง แต่ส่วนหนึ่งนั้นเป็นเพราะการกระทำของ A นั้นทำให้ B อยู่ในสภาพที่ป้องกันตนเองไม่ได้ หากเป็นภาวะปกติแล้ว B สามารถหลบรถได้และไม่มีทางที่จะถูกรถทับ เช่นนี้การที่ปล่อยให้ A หลุดพ้นจากความรับผิดโดยอ้างว่าเหตุแทรกแซงนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดเห็นได้จะเป็นสิ่งที่ยุติธรรมกับ B และผู้ทำละเมิดครั้งหลังหรือไม่

ในความเห็นของผู้เขียนนั้น การจะพิจารณากรณีสภาพอันตรายที่เกิดขึ้น ต้องคำนึงถึงสภาพที่ผู้เสียหายเป็นอยู่ด้วย เนื่องจากสภาพอันตรายที่ผู้เสียหายประสบอยู่นั้นเป็นสิ่งที่เพิ่มความเสี่ยงในการได้รับความเสียหายมากขึ้นกว่าปกติ ดังนั้นจึงควรให้ผู้ทำละเมิดนั้นต้องรับผิดมากขึ้นกว่าปกติ นั่นคือหากผู้เสียหายยังไม่หลุดพ้นจากสภาพอันตรายแล้ว ผู้ทำละเมิดก็ต้องรับผิดในความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เสียหายสืบเนื่องต่อไปจนกระทั่งสภาพอันตรายนั้นสิ้นสุดลง หมายความว่า หาก A ทำให้ B สลบบกลางถนน A จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับ B ในระยะที่ B นั้นหมดสติอยู่จนกระทั่ง B ตื่น หากในขณะที่ B หมดสติอยู่ C ขับรถมาทับ B เสียชีวิต A ก็ต้องรับผิดในความตายของ B เพราะสภาพอันตรายนั้นยังไม่สิ้นสุดลงนั่นเอง

อันตรายที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องพิจารณาด้วยว่า เป็นอันตรายที่อยู่ในประเภทที่สภาพอันตรายนั้นส่งเสริมให้เกิดขึ้นหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น การนอนหลับกลางถนนเพิ่มความเสี่ยงในการถูกรถทับ แต่ไม่เพิ่มความเสี่ยงในการโดนเครื่องบินตกใส่ หรือ ถูกสุนัขป่ากัดตาย ดังนั้นหากกรณีเป็นว่า A ขับรถชน B หลบกลางถนน ในระหว่างที่ B หลบอยู่มีเครื่องบินตกลงตรงจุดที่ B นอนหลับอยู่พอดี เช่นนี้ A ไม่ต้องรับผิดชอบ เนื่องจากเป็นอันตรายที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพอันตรายที่เกิดขึ้น จึงใช้หลักความคาดเห็นได้ทั่วไปนั่นเอง

กล่าวโดยสรุป ในกรณีที่เกิดเหตุแทรกแซงนั้นการพิจารณาว่าผู้ทำละเมิดต้องรับผิดชอบแค่ไหนเพียงไรต้องอาศัยการพิจารณาจากความคาดหมายได้ถึงการเกิดของเหตุแทรกแซงนั้น แต่ในกรณีที่เกิดเหตุแทรกแซงโดยผู้เสียหายยังอยู่ในสภาพอันตรายนั้นผู้เขียนเห็นว่า ควรให้ผู้ทำละเมิดต้องรับผิดชอบต่อเรื่องกันไปจนกว่าสภาพอันตรายจะหมดลงโดยไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ทำละเมิดสามารถคาดเห็นได้ถึงความเสียหายหรือไม่

4. บทวิเคราะห์หลักการในการตัดสินความรับผิดของผู้ทำละเมิดในศาลไทย

ก่อนที่จะจบบทวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนี้ ผู้เขียนขอเสนอการวิเคราะห์หลักการในการตัดสินความรับผิดของผู้ทำละเมิดในศาลไทยเพื่อที่เราจะได้สามารถทำความเข้าใจเรื่องของแนวทางความคิดที่ศาลไทยนั้นมีการตัดสินความรับผิดของผู้ทำละเมิดได้อย่างถ่องแท้ยิ่งขึ้น โดยจะได้ทำการวิเคราะห์จากแนวคำพิพากษากฎีกาที่ศาลไทยได้เคยตัดสินเอาไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

ประเด็นแรกก็คือ การตัดสินความรับผิดของศาลไทยนั้น ตัดสินโดยการนำเอาหลักผลโดยตรงมาปรับใช้ นั่นคือ เมื่อเกิดการละเมิดและความเสียหายขึ้นแล้ว ศาลไทยจะตัดสินให้ผู้ทำละเมิดต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น หากว่าศาลได้พิจารณาแล้วพบว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำของผู้ทำละเมิด ซึ่งจะไม่เกิดขึ้นหากว่าไม่มีการกระทำละเมิดของผู้ทำละเมิดขึ้นมาก่อน ศาลไทยโดยปกติจะตัดสินความรับผิดของจำเลยในคดีละเมิดไปตามลักษณะนี้เช่น

คำพิพากษากฎีกาที่ 1973/2497 วินิจฉัยว่า ถ้าจำเลยขับรถไปในอัตราความเร็วพอสมควรก็ควรจะเห็นหลักกั้นถนนนั้นและหักหลักให้พ้นไปได้ การที่จำเลยขับรถชนหลักกั้นถนนเป็นเหตุให้หลักแทงถูกนายวิจิตรถึงแก่ความตาย เป็นผลโดยตรงอันเกิดจากการขับรถเร็วเกินสมควร จำเลยมีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท

จากคำพิพากษาฎีกา 1973/2497 นี้จะเห็นได้ว่าศาลได้พิพากษาคัดสินให้จำเลยต้องรับผิดชอบในความตายของนายวิจิตร เนื่องจากศาลพิจารณาได้เห็นว่า ความตายของนายวิจิตรนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยประมาทของจำเลย ซึ่งมีลักษณะเป็นผลโดยตรง เนื่องจาก หากจำเลยไม่ประมาทแล้วก็จะไม่มีผลเสียหายที่เกิดขึ้นกับนายวิจิตรตามมา การตัดสินของศาลในคดีนี้เป็นการตัดสินความรับผิดชอบในลักษณะของทฤษฎีผลโดยตรงนั่นเอง

คำพิพากษาฎีกาที่ 206/2503 วินิจฉัยว่า ถ้าจำเลยไม่เล่นกีนทางของรถพลทหาร ลาดวนเข้าไปแล้ว เหตุก็绝不会เกิดขึ้น จำเลยมีความผิดฐานประมาททำให้เกิดบาดเจ็บ

ในคำพิพากษาฎีกานี้ จะเห็นได้ว่าศาลได้ตัดสินไปในทำนองเดียวกันกับคำพิพากษาฎีกาที่ 1973/2497 และเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าศาลได้นำเอาทฤษฎีผลโดยตรงมาใช้นั่นเอง

ในการตัดสินความรับผิดชอบตามหลักผลโดยตรงนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะเป็นความเสียหายที่ผู้ทำละเมิดคาดหมายได้หรือไม่นั้นไม่ใช่ส่วนสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณา สิ่งที่สำคัญคือความเสียหายนั้นต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของจำเลยเท่านั้น จึงจะเรียกกรองค่าสินไหมทดแทนได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1177/2510 ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าตึกแถวที่จำเลยเช่าอาศัยเป็นตึกสองชั้นติดต่อกัน และใช้ผนังก่ออิฐถือปูนเป็นผนังร่วม จำเลยมีห้องน้ำอยู่ชั้นบน ต่อจากห้องน้ำเป็นพื้นคอนกรีตเสมอกับพื้นห้องน้ำยาวไปติดผนังร่วม ใช้เป็นที่ซักผ้าและล้างถ้วยชาม ที่พื้นทั้งสองแห่งมีท่อระบายน้ำทิ้ง ท่อระบายน้ำนี้ถ้าไหลไม่ทัน น้ำจะขังอยู่ที่พื้นห้องน้ำและพื้นสำหรับซักผ้า เพราะมีธรณีประตูและคันกันพื้นขนาดเดียวกับประตูห้องน้ำและพื้นสำหรับซักผ้า แต่ตอนที่ติดผนังร่วมไม่มีคันกันน้ำ คนใช้ของจำเลยเปิดก๊อกน้ำทิ้งไว้ในเวลากลางคืน น้ำไหลระบายลงท่อไม่ทันล้นของอยู่ที่พื้นห้องน้ำและพื้นซักผ้า น้ำจึงซึมเข้าไปในผนังตึกและซึมจากกำแพงตึกมาตรงพื้นชั้นบนของห้องโถงและขังของอยู่ชั้นสองของห้องโถงก็ใช้เป็นที่ยกยาต่าง ๆ ทำให้ยาและกำแพงเสียหาย

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ทั้งโถงและจำเลยต่างไม่ทราบว่ามีน้ำในพื้นห้องน้ำของจำเลยอาจซึมผ่านผนังร่วมเข้าไปในโถงของโถงก็ได้ จะว่าโถงไม่ระมัดระวังเก็บรักษาตามสมควรหาได้ไม่ การที่น้ำไหลซึมเข้าไปในโถงก็เป็นผลเกิดจากความประมาทเลินเล่อของฝ่ายจำเลยที่เปิดก๊อกน้ำทิ้งไว้ แม้จำเลยจะไม่ทราบสภาพของผนังร่วมก็หาเป็นข้อแก้ตัวได้ไม่ พิพากษาแก้ให้จำเลยใช้ค่าเสียหายแก่โถง

คำพิพากษานี้แสดงให้เห็นว่า ความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายที่จำเลยไม่อาจคาดหมายได้ เนื่องจากตามข้อเท็จจริงในคดีนั้น จำเลยไม่ทราบสภาพของผนังร่วมจึงไม่อาจคาดหมายได้ว่า การกระทำโดยประมาทของคนใช้ของจำเลยนั้นจะก่อความเสียหายให้โจทก์นั่นเอง ซึ่งแม้กรณีจะเป็นเช่นนั้นก็ตาม ศาลก็ยังคงตัดสินว่าแม้จำเลยจะไม่ทราบสภาพของผนังร่วมก็หาเป็นข้อแก้ตัวได้ไม่ แสดงให้เห็นว่า ความคาดหมายได้ถึงความเสียหายนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาถึงในการตัดสินความรับผิดของผู้ทำละเมิดนั่นเอง

ในบางครั้งการที่จะอธิบายถึงหลักที่ศาลไทยนำมาใช้ในการตัดสินความรับผิดในเรื่องละเมิดนั้นก็จะเป็นสิ่งที่ค่อนข้างจะสับสน ทั้งในการอธิบายของศาล และการอธิบายของนักกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 131/2496 กรมรถไฟโจทก์ เปิดบัญชีไว้กับธนาคารไทยพาณิชย์ จำเลยที่ 2 โดยกรมรถไฟให้หลวงวิชานยนตรกรรมเป็นผู้มีอำนาจเซ็นเช็คสั่งจ่ายเงินในบัญชี จำเลยที่ 1 มอบเช็คไว้ให้พนักงานบัญชีเป็นผู้เก็บรักษา กรอรายการในเช็คจำเลยที่ 1 เซ็นชื่อต่อมาพบว่ามีการปลอมลายมือชื่อจำเลยที่ 1 เบิกเงินในบัญชีไปโจทก์จึงฟ้องจำเลยทั้งสอง โดยให้จำเลยที่ 1 รับผิดเพราะความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 1 ไม่เก็บรักษาสมุดเช็คและตราบอกบัญชีไว้เอง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อกล่าวอ้างของโจทก์ใกล้เคียงกับเหตุการณ์แห่งความเสียหาย คือการปลอมเช็คและธนาคารสั่งจ่ายเงินตามเช็คปลอมนั้น กฎหมายจะดูแลแห่งการกระทำของบุคคลต่อเมื่อการกระทำนั้นเป็นผลธรรมดา หรือเป็นผลโดยตรงจากการกระทำหรือผลอันใกล้ชิดกับเหตุ

อาจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย วิเคราะห์ไว้ท้ายคำพิพากษาว่า "ในทางตำราเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลสำหรับทางแพ่งนั้น ต้องใช้ทฤษฎีเหมาะสมอย่างเดียว คือพิจารณาว่าตามความรู้ความชำนาญของมนุษย์ผลอาจเกิดจากการกระทำของผู้กระทำหรือไม่ ทั้งนี้คือผลที่อาจเกิดขึ้นนั้นจะไม่ห่างไกล จนความคิดเห็นของชีวิตตามปกติไม่สามารถจะคาดหมายได้"

อาจารย์จิตติ ติงศภักดิ์ วิเคราะห์ว่า " กฎหมายดูแลแห่งการกระทำอันเป็นผลธรรมดา หรือ โดยตรง หรือใกล้กับเหตุเท่านั้น" ท่านได้อธิบายไว้ในหนังสือมูลแห่งหนี้ด้วยว่า ความจริงผลธรรมดา ผลโดยตรง ผลใกล้ชิดกับเหตุที่มีความหมายแตกต่างกันอยู่ในตัว ที่ผลธรรมดาคือหลักเรื่องความเหมาะสม แต่ผลโดยตรงไม่ใช่หลักความเหมาะสมเป็นหลักที่กว้างออกไปกว่านั้น จึงต้องเข้าไปในทางที่ว่า ถ้าการกระทำของจำเลยเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดผลแล้วแม้จะเป็นผลธรรมดาจำเลยก็ต้องรับผิดที่ศาลฟังว่าถ้าจำเลยเก็บสมุดเช็คไว้เองก็เป็นการป้องกันอย่างดี ผู้ร้ายจะหาโอกาสปลอมเช็คได้ยากแสดงว่าศาลไม่ฟังว่าการกระทำของจำเลยเป็นเหตุให้มีการปลอม

เจ็ด เพราะแม้จะไม่ระวังก็ไม่ใช่ว่าจะไม่เกิดผลขึ้น เป็นแต่จะเกิดผลเสียหายได้ยากเท่านั้น คือ ศาลฟังว่าถึงจำเลยจะไม่ประมาท ผลเสียหายก็ยังเกิด ส่วนที่ว่าผลใกล้กับเหตุนั้น หมายความว่าไปในทางที่ว่าไม่มีอะไรมาแทรกแซงทำให้ขาดความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลไป¹⁰

จะเห็นได้ว่าในคำพิพากษาที่ 131/2496 นั้น ศาลได้ตัดสินความรับผิดของผู้ทำละเมิด โดยอธิบายว่ากฎหมายจะดูแลแห่งการกระทำของบุคคลต่อเมื่อการกระทำนั้นเป็นผลธรรมดา หรือเป็นผลโดยตรงจากการกระทำหรือผลอันใกล้ชิดกับเหตุ เป็นการอธิบายที่นำเอาผลจากหลักทฤษฎีที่แตกต่างกันมาอธิบายรวมกันหมด ซึ่งไม่ใช่เป็นคำอธิบายที่ผิดพลาด เนื่องจากผลธรรมดา และผลโดยตรงนั้น ก็เป็นผลที่มาจากหลักทฤษฎีทางกฎหมายเช่นเดียวกัน คือ ผลธรรมดาคือผลตามทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม และ ผลโดยตรงเป็นผลตามทฤษฎีเงื่อนไข การอธิบายของศาลเช่นนี้ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อที่จะอธิบายว่าการพิจารณาความรับผิดของจำเลยในคดีละเมิดนั้นศาลใช้ ทฤษฎีใดมาปรับใช้ แต่ศาลนั้นต้องการที่จะแสดงให้เห็นว่า ความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้น ไม่ใช่ผลที่จำเลยต้องรับผิดตามทฤษฎีทางกฎหมายละเมิดแต่เพียงเท่านั้น

สิ่งที่อาจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้วิจารณ์ไว้ท้ายคำพิพากษาว่า “ในทางตำราเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลสำหรับทางแพ่งนั้น ต้องใช้ทฤษฎีเหมาะสมอย่างเดียว...” แสดงให้เห็นว่า อาจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย นั้นสนับสนุนแนวความคิดตามทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมนั่นเอง ซึ่งทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมนั้นเป็นทฤษฎีที่ไม่ได้ถูกนำมาปรับใช้ในกฎหมายละเมิดของไทย แต่ถูกนำมาปรับใช้ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายอาญาของไทย

ประเด็นต่อมาก็คือในกรณีที่เกิดเหตุหลายเหตุขึ้นศาลนั้นจะใช้หลักใดในการตัดสิน ในการเกิดเหตุหลายเหตุนี้หมายถึง มีผู้ทำละเมิดมากกว่าหนึ่งคน และไม่ใช่ในกรณีร่วมกันทำละเมิด ซึ่งเมื่อเกิดกรณีเหล่านี้ขึ้นแล้ว ศาลจะตัดสินความรับผิดของผู้ทำละเมิดโดยผู้ทำละเมิดที่เมื่อพิจารณาแล้วมีการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายตามทฤษฎีเงื่อนไข จะต้องรับผิดในความเสียหาย ยกตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1326/2510 ทั้งสองฝ่ายขับรถชนกัน ต่างเถียงกันว่า คนในรถตายมิได้เกิดจากการกระทำของตน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เหตุที่รถชนกันนี้เป็นเพราะความประมาททั้งสองฝ่าย ถ้าจำเลยที่ 1 ไม่ขับรถเร็วกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ก็จะไม่ชนกัน ส่วนจำเลยที่ 2 นั้น ถ้ารอให้รถจำเลยที่ 1 วิ่งเข้ามาทางตรงผ่านไปก่อน รถก็จะไม่ชนกันขึ้นเหมือนกัน การที่รถชนกันขึ้นนี้

¹⁰ ประจักษ์ พุทธิสมบัติ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดและจัดการงานนอกสั่ง, น. 63.

จึงเป็นผลโดยตรงจากความประมาทของจำเลยทั้งสองที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมาย มีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท

จากคำพิพากษาฎีกาที่ 1326/2510 นั้นแสดงให้เห็นได้ว่า การกระทำของจำเลยทั้งสอง นั้น เป็นการกระทำที่ประมาททั้งคู่และก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ตาย ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ทาละเมิดมีหลายคน เมื่อมีการละเมิดขึ้นแล้ว ศาลจะพิจารณาว่า การกระทำใดที่เป็นการกระทำที่เป็นเงื่อนไขของการก่อให้เกิดความเสียหายบ้าง และจะตัดสินให้การกระทำที่เป็นเงื่อนไขก่อให้เกิดความเสียหายทุกการกระทำนั้น เป็นการกระทำที่จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายละเมิดนั่นเอง

คำพิพากษาฎีกาที่ 64/2458 ผู้เสียหายป่วยหนักอยู่แล้ว จำเลยมารักษาเย็บตีสไลด์ ผู้เสียหายถูกเย็บจนตาย จำเลยมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา

จากคำพิพากษานี้แสดงให้เห็นว่า เหตุหลายเหตุหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องเกิดมาจากผู้ทาละเมิดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่อาจเกิดจากเหตุอื่นด้วยก็ได้ เช่นในคำพิพากษานี้เหตุหนึ่งเกิดจากตัวจำเลยเองนั่นคือ จำเลยไปเย็บตีสไลด์ และอีกเหตุหนึ่งเกิดจากการที่ผู้เสียหายป่วยหนักอยู่แล้ว ความรับผิดชอบของจำเลยนั้นเกิดจากการที่การกระทำของจำเลยนั้นเป็นหนึ่งในเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความตายของผู้เสียหายนั่นเอง

คำพิพากษาฎีกาที่ 34/2456 ถูกฟันมีแผลพองหนึ่งขาด แต่รักษาแผลไม่ดีเป็นบาดทะยัก ตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา

คำพิพากษาฎีกาที่ 68/2490 เอาขวานขว้างผู้ตายถูกหน้าแข็ง แผลเกิดพิษโรคแกรงกรีนเลยตาย มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา

ทั้งสองฎีกาที่เสนอให้ดูเป็นตัวอย่างของกรณีที่เหตุหนึ่งนั้นเกิดขึ้นก่อนเป็นการกระทำของจำเลย และมีอีกเหตุหนึ่งเกิดขึ้นตามมาคือโรคที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายส่งผลให้ผู้เสียหายเสียชีวิต การกระทำของจำเลยเป็นเหตุหนึ่งที่เป็นเงื่อนไขก่อให้เกิดความตายของผู้เสียหาย จึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น การเกิดเหตุหลายเหตุขึ้นในลักษณะนี้เป็นลักษณะของการเกิดเหตุแทรกแซงขึ้นในการละเมิดนั้น หมายความว่าเมื่อเกิดเหตุละเมิดขึ้นเหตุหนึ่งแล้ว มีเหตุอีกเหตุหนึ่งเกิดขึ้นและทำให้ผลเสียหายนั้นเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเรื่องของเหตุแทรกแซงนี้จะได้ทำการกล่าวในส่วนต่อไป

ก่อนที่จะไปถึงส่วนของเหตุแทรกแซงนั้น ผู้เขียนขอกล่าวถึงกรณีที่มีการกระทำละเมิดของผู้ทาละเมิดเกิดขึ้นและมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว ในกาลต่อมามีเหตุใหม่เกิดขึ้นมาและก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้เสียหาย ซึ่งการกระทำที่เกิดขึ้นใหม่นี้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำเดิม แม้ว่าในความเป็นจริงนั้นหากว่าไม่มีการกระทำละเมิดในครั้งแรก ก็อาจจะไม่มีการกระทำ

ละเมิดหรือเหตุละเมิดในครั้งหลังตามมากก็ตาม แต่การกระทำในครั้งแรกก็ไม่ใช่การกระทำที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นในครั้งหลังนั้น เนื่องจากกรณีเช่นนี้เป็นลักษณะที่การกระทำแรกนั้นสิ้นสุดความสำคัญไปแล้วนั่นเอง เรียกว่าความเสียหายไกลกว่าเหตุ

ท่านอาจารย์ ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมชได้ให้คำอธิบายในเรื่องของความเสียหายไกลกว่าเหตุเอาไว้สรุปความได้ว่า เพียงไรความเสียหายจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุไม่ใช่เป็นข้อที่จะชี้ขาดเป็นการตายตัวได้ง่าย ๆ เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นต่อเนื่องกันเป็นตอน ๆ กฎหมายมีขีดค้นจำกัดว่า เมื่อจำเลยทำละเมิดก่อให้เกิดอันตราย และมีเหตุการณ์มาทำให้เกิดความเสียหายสืบเนื่องกันไปดังนี้ ต้นเหตุที่ก่อให้เกิดอันตรายในเบื้องต้นนั้น จะต้องมีความสุดฤทธิ์สุดอำนาจลงเวลาหนึ่ง กล่าวคือช่องแห่งภัยที่จำเลยก่อให้เกิดขึ้นนั้น อาจจะเสื่อมสูญหมดสิ้นลงเมื่อตัวโจทก์ผู้เสียหายเองกลับเข้าสู่ฐานะอันปลอดภัยเป็นปกติ เมื่อสภาพเป็นอยู่เช่นนี้แล้ว หากว่ามีเหตุการณ์อื่น ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำหรือละเว้นของจำเลยโดยตรงมาทำความเสียหายแก่โจทก์ ต้องฟังว่าความเสียหายในชั้นหลังนี้เป็นความเสียหายที่ไกลต่อเหตุ เช่นตัวอย่าง จำเลยตีศีรษะโจทก์ โจทก์ต้องไปรักษาแผลที่โรงพยาบาล ใดยาแล้วออกมาถูกรถชนอีก การที่ถูกรถชนครั้งนี้ไม่ใช่ผลโดยตรงของการละเมิด เพราะขณะที่โจทก์เดินออกมาจากโรงพยาบาล แม้โจทก์จะไม่ถูกตีที่ศีรษะก็อาจถูกรถชนได้อยู่แน่นอน จะอ้างว่าถ้าจำเลยไม่ตีศีรษะโจทก์ ๆ ก็ไม่ต้องมาไยยาที่โรงพยาบาล และจำไม่ถูกรถชนที่นั่น ข้ออ้างนี้อาจถูกโต้แย้งได้ว่าเหตุที่รถชนโจทก์นั้น โจทก์เดินไปไหน ๆ ก็อาจถูกชนได้ เป็นความเสียหายที่ไกลกว่าเหตุ แต่ถ้าโจทก์ถูกตีศีรษะ แล้วบาดแผลกลายเป็นบาดทะยัก บาดทะยักเกิดจากแผล ๆ เกิดจากจำเลยตี เป็นผลโดยตรงจากการละเมิด ไม่ไกลกว่าเหตุ¹¹

ในเรื่องความเสียหายไกลกว่าเหตุนั้น ในกฎหมายละเมิดของประเทศอังกฤษได้มีการวางหลักเอาไว้ถึงเรื่องระยะห่างระหว่างการกระทำและผล หรือ Remoteness of damage โดยที่ศาลอังกฤษจะนำเอาหลักระยะห่างระหว่างการกระทำและผลมาใช้จำกัดความรับผิดชอบของผู้ทำละเมิด โดยหลักการนี้นั้นจะเป็นหลักการที่ตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่า การกระทำละเมิดนั้นเมื่อเกิดขึ้นแล้วผลเสียหายที่ตามมานั้นจะเป็นความเสียหายที่สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้หรือไม่ ต้องพิจารณาจากว่า ความเสียหายนั้นต้องเป็นความเสียหายที่ไม่ห่างไกลจากการกระทำละเมิดมากเกินไป (not too remote) คำว่าไม่ห่างไกลจนเกินไปนั้นตามหลักการของประเทศอังกฤษหมายถึง ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นความเสียหายที่อยู่ในประเภทของความเสียหายที่อาจ

¹¹ เส็นีย์ ปราโมช , กฎหมายอังกฤษว่าด้วยละเมิด, น.150-164

เกิดขึ้นได้จากการกระทำละเมิดนั้น ยกตัวอย่างเช่น เอมิดฟันเกิดบาดแผลขึ้น การที่แผลนั้นติดเชื้อและก่อให้เกิดความตายขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่ไม่ไกลเกินกว่าเหตุ เพราะว่าการติดเชื้อนั้นเป็นสิ่งที่สามารถคาดหมายได้ว่าอาจเกิดขึ้นได้จากการที่โดนมีดฟันจนเกิดบาดแผล

ดังนั้นการจะพิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่ไม่ไกลเกินกว่าเหตุหรือไม่ก็โดยการพิจารณาว่า โดยปกติทั่วไปแล้วความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น วิทยุชนสามารถคาดหมายได้หรือไม่ว่าอาจเกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดดังกล่าว หากความเสียหายนั้นเป็นสิ่งที่วิทยุชนคาดหมายได้ ก็ถือว่าความเสียหายนั้นไม่ไกลเกินกว่าเหตุ แต่หากว่าความเสียหายนั้นโดยปกติแล้วไม่อาจนับเป็นความเสียหายที่คาดหมายได้ ยกตัวอย่างเช่น A ตีศีรษะ B สลบ A นำ B ไปทิ้งในป่า C ผ่านมาเห็น B ซึ่งเป็นคู่อรินอนสลบอยู่จึงเอาปืนยิง B ถึงแก่ความตาย เช่นนี้ ความเสียหายที่ B ได้รับคือความตายนั่น ไม่สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้จากการกระทำของ A เนื่องจากหากพิจารณาโดยปกติทั่วไป ความตายที่เกิดขึ้นของ B นั้นไม่สามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดจากการกระทำของ A หากกรณีเปลี่ยนเป็นว่า B ที่นอนสลบอยู่ในป่าโดนงูกัดตาย เช่นนี้ถึงจะเป็นความเสียหายที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดจากการกระทำของ A เนื่องจากการที่ A นำเอา B ที่สลบอยู่ไปปล่อยทิ้งไว้ในป่านั้น A สมควรคาดหมายได้อยู่แล้วว่า ในป่านั้นจะต้องมีสัตว์มีพิษเช่นงูหรือ แมลงมีพิษต่าง ๆ อาศัยอยู่ B ซึ่งนอนสลบอยู่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ดังนั้น B จึงมีโอกาสที่จะถูกงูกัดถึงแก่ความตายนั่นเอง

หากนำเอากฎหมายของประเทศอังกฤษมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย แล้วนั้น จะพบว่า กฎหมายของประเทศอังกฤษมีหลักการตัดสินความรับผิดชอบเช่นเดียวกันกับทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม นั่นคือการตัดสินความรับผิดชอบโดยพิจารณาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นความเสียหายที่ตามปกติแล้วสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำละเมิด แต่สำหรับประเทศไทยแล้วนั้นได้ตัดสินความรับผิดชอบในคดีละเมิดไปในแนวทางของทฤษฎีเงื่อนไขนั่นคือ หากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลโดยตรงของการกระทำละเมิดแล้ว ผู้ทำละเมิดก็ต้องรับผิดชอบ แล้ว หลักการเรื่องความเสียหายไกลเกินกว่าเหตุ นั้น หลักการที่ใช้ในกฎหมายไทยนั้นจะเหมือนกับที่ใช้ในกฎหมายของประเทศอังกฤษหรือไม่อย่างไร

กรณีที่เกิดขึ้นหากพิจารณาจากการกระทำที่เกิดขึ้นและเป็นเหตุในการก่อให้เกิดความเสียหายนั้น การกระทำที่เกิดขึ้นนั้นต้องมีมากกว่าหนึ่งอย่าง นั่นคือเป็นกรณีที่เกิดเหตุหลายเหตุขึ้นเอง โดยมีการกระทำละเมิดครั้งแรกขึ้นก่อน และมีการกระทำที่สอง, สาม, สี่ หรือมากกว่านั้นเกิดขึ้นตามมาทีหลัง และจากการกระทำครั้งหลังนั้นเองที่ก่อให้เกิดความเสียหายในขั้นปลายขึ้น

ซึ่งการเกิดเหตุในลักษณะนี้นั้น อาจเกิดขึ้นในลักษณะของเหตุแทรกแซงหรือไม่ก็ได้ การพิจารณาว่าการกระทำใดที่เป็นการกระทำที่ไกลกว่าเหตุนั้นพิจารณาได้จากสองลักษณะนั้นคือ

1. การกระทำครั้งหลังนั้นเกิดขึ้นในลักษณะที่ ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำในครั้งแรก นั้นคือ แม้ไม่มีการกระทำแรกเกิดขึ้นก็ตามแต่ผู้เสียหายก็อาจประสบกับการกระทำที่สร้างความเสียหายในครั้งหลังได้ในโอกาสอื่น ขณะที่ผู้เสียหายจากการกระทำในครั้งแรกนั้นกลับสู่สภาวะที่ปลอดภัยแล้ว ยกตัวอย่างเช่น A ตีศีรษะ B สลบ A นำ B ไปทิ้งในป่า C ผ่านมาเห็น B ซึ่งเป็นคู่อรินอนสลบอยู่จึงเอาปืนยิง B ถึงแก่ความตาย เช่นนี้ ความตายของ B นั้นไม่ใช่ผลโดยตรงของการกระทำของ A ถือเป็นผลที่ไกลกว่าเหตุ เนื่องจาก การที่ A นำเอา B ที่หมดสติไปทิ้งไว้ในป่าแล้ว C คู่อริของ B ผ่านมาเจอ B นอนสลบอยู่จึงเอาปืนยิง B ตาย โดยปกติแล้วหากว่า C นั้นต้องการที่จะสังหาร B อยู่แล้ว ไม่ว่า C จะไปเจอ B ที่ไหนในสภาพใด C ก็สามารถสังหาร B ได้เช่นกัน ไม่เกี่ยวข้องกับสภาวะที่ A ได้ก่อให้เกิดขึ้น หากเป็นกรณีที่ B โดนงูกัดนั้นต้องอาศัยสภาวะที่ A นั้นก่อกวนมาด้วย B จึงประสบความเสียหายดังกล่าว เช่นนี้ความตายของ B ถือเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของ A

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1898/2518 โจทก์รับจ้างขนส่งยางรถยนต์ของบริษัท ย. โดยมอบหมายให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ล.รับขนส่งให้อีกทอดหนึ่ง จ.ลูกจ้างของจำเลยขับรถในทางที่จ้างของจำเลยโดยประมาท เป็นเหตุให้ชนกับรถยนต์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ล.ที่บรรทุกยางรถยนต์ดังกล่าวแล่นสวนทางมา ทำให้ยางรถยนต์ที่บรรทุกมาตกลงไปจากรถ แล้วถูกคนร้ายลักไป โจทก์ได้ชำระราคายางรถยนต์ที่สูญหายให้แก่บริษัท ย.ไปแล้ว ดังนี้ เห็นได้ว่า การที่ยางรถยนต์ถูกคนร้ายลักไป เกิดขึ้นเพราะความผิดของ จ.คนขับรถของจำเลยที่ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ชนรถบรรทุกยาง ซึ่งถ้าไม่ชน ก็คงไม่ถูกคนร้ายลักในที่เกิดเหตุการณสูญหายของยางรถยนต์ จึงเป็นผลโดยตรงจากการละเมิด จำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้โจทก์ในผลแห่งละเมิดของ จ.คนขับรถของจำเลยที่ชนรถบรรทุกยางรถยนต์

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1898/2518 จะเห็นได้ว่า การที่ยางรถยนต์โดนลักไปนั้น เป็นกรณีที่ต้องอาศัยสภาวะการณที่เกิดขึ้นเท่านั้น คนร้ายที่ลักยางไปนั้นไม่ใช่คนร้ายที่วางแผนจะมาลักยางไปตั้งแต่ต้น แต่เป็นบุคคลทั่วไปที่เมื่อเกิดเหตุละเมิดขึ้น เห็นยางรถยนต์กระเด็นออกจากรถจึงมีความคิดที่จะขโมยยาง ดังนั้นถือว่าเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการกระทำละเมิดของจำเลย ถือเป็นผลโดยตรง แต่ถ้าคนร้ายนั้นตั้งใจจะลักยางรถยนต์อยู่แล้วแต่แรก ขับรถตามรถขนยางมาตั้งแต่ออกจากบริษัท ย. เช่นนี้การที่เกิดอุบัติเหตุทำให้ยางตกจากรถ

ขนยางนั้นก็ไม่ใช่เหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดยางรถยนต์โดนลักไป เนื่องจากหากว่าไม่เกิดอุบัติเหตุขึ้น
คนร้ายก็ต้องหาทางลักเอายางรถยนต์จุนได้นั่นเอง

คำพิพากษาฎีกาที่ 968/2474 ผู้ตายถูกฟันมีบาดแผลสามหัตสอยู่ได้ 14 วันก็ตาย ก่อนตาย 2 วัน ผู้ตายรักษาแผลหายแล้วเป็นส่วนมาก และลงเดินที่พื้นดินได้แล้ว ในวันที่ตายผู้ตายเป็นลมจุกชักดิ้นตึงตังแล้วนอนแน่นิ่งไปและถึงแก่ความตาย ผู้ตายเคยเป็นลมชักทุกเดือน เดือนละสองหนมาเป็นเวลา 5 ปีแล้ว ผลที่ตายอาจเกิดจากโรคประจำตัว เพราะแผลที่ถูกฟันหายแล้ว จำเลยมีความผิดเพียงกรรมที่ฟันผู้ตายบาดเจ็บสาหัสเท่านั้น ไม่ต้องรับผิดถึงผลที่ตาย

จากคำพิพากษานี้จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ผู้ตายนั้นถึงแก่ความตาย ไม่เกี่ยวข้องกับ
การกระทำของผู้ทาละเมิดในครั้งแรก ผู้ทาละเมิดจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของผู้เสียหายนั่นเอง

โดยสรุปการที่จะพิจารณาว่าการกระทำใดที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องพิจารณาด้วยว่าความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำละเมิดดังกล่าวหรือไม่นั่นเอง

2. การกระทำครั้งหลังเป็นเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นและตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำในครั้งแรกไป นั่นคือต้องมีการพิจารณาเรื่องเหตุแทรกแซงด้วยว่าเหตุแทรกแซงใดที่เกิดขึ้นแล้วมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ถือว่าความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำในครั้งแรกและผลขาดจากกัน ผลที่เกิดขึ้นในบั้นปลายเป็นผลที่ไกลเกินกว่าเหตุละเมิดในครั้งแรก

ในเรื่องของเหตุแทรกแซงนั้นเป็นสิ่งที่เป็ปัญหาที่สุดในการตัดสินใจรับผิดชอบของผู้ทำละเมิด เนื่องจากว่าตามกฎหมายละเมิดของไทยนั้นใช้หลักการตัดสินใจรับผิดชอบแบบทฤษฎีเงื่อนไข ดังนั้นความรับผิดชอบของบุคคลนั้นจะมีลักษณะที่ไม่มีสิ้นสุด หากเกิดเหตุอื่น ๆ ขึ้นมาในความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลแล้ว ผู้ทำละเมิดก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากเหตุอื่น ๆ ที่แทรกเข้ามาในความสัมพันธ์ด้วยนั่นเอง ดังนั้น ในกรณีละเมิดที่เกิดเหตุแทรกแซงขึ้น ศาลไทยจึงนำเอาทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมาปรับใช้ เช่นเดียวกับในประเทศอื่น ๆ เนื่องจาก ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมนั้นสามารถให้ความเป็นธรรมกับผู้ทำละเมิดได้มากกว่าทฤษฎีเงื่อนไขนั่นเอง

การพิจารณาเรื่องเหตุแทรกแซง เบื้องต้นนั้นต้องพิจารณาเสียก่อนว่า เหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นนั้นมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลหรือไม่ โดยการพิจารณาจากที่ว่าเหตุแทรกแซงนั้นเป็นเหตุแทรกแซงที่สามารถคาดหมายได้หรือไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากการละเมิดนั้น ไม่ใช่ความเสียหายในบั้นปลายนั้นเป็นความเสียหายที่สามารถคาดหมายได้หรือไม่ว่าจะเกิดจากการ

กระทำละเมิด ยกตัวอย่างเช่น A ยิง B ที่ม้าม B ใกล้ตายเต็มที C ซึ่งเป็นคู่รักของ B มาเจอเข้าจึงยิง B อีกสองนัดที่ศีรษะ B ถึงแก่ความตาย เช่นนี้ A ต้องรับผิดชอบในความตายของ B หรือไม่ จะเห็นได้ว่าการกระทำของ C นั้นเป็นเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของ A ที่มีต่อ B ในขณะที่ C ยิง B นั้น B ยังไม่ถึงแก่ความตาย แต่สามารถคาดหมายได้ว่าแม้ว่า C จะไม่ยิง B ถ้าปล่อยทิ้งไว้ต่อไป B ก็ต้องถึงแก่ความตายอยู่ดี เช่นนี้หากพิจารณาตามทฤษฎีเงื่อนไขแล้ว C จะสามารถอ้างได้ว่าแม้ว่าตนเองไม่ยิง B ก็ต้องถึงแก่ความตายอยู่ดี การกระทำของตนเองไม่ใช่เงื่อนไขสำคัญในการตายของ B เช่นนี้ไม่ได้ สิ่งที่ C ได้กระทำลงไปนั้นถือเป็นความผิดฐานฆ่าคนตาย เนื่องจากความตายเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของ C อย่างแน่นอน ไม่ว่าใครก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ การกระทำของ C เมื่อเกิดขึ้นเป็นเหตุแทรกแซง และ A นั้นไม่สามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดการกระทำของ C ขึ้น การกระทำของ C นั้นตามทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมถือเป็นการกระทำที่เข้ามาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของ A กับความเสียหายของ B ทำให้ A นั้นไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของ B แม้สุดท้ายเป็นที่คาดหมายได้ก็ตามว่า B จะตายเพราะการกระทำของ A หากไม่มีการกระทำของ C เข้ามาเป็นเหตุแทรกแซงแล้ว

ดังนั้นกล่าวโดยสรุปถึงในเรื่องเหตุแทรกแซง หากเหตุแทรกแซงนั้นเป็นเหตุที่สามารถคาดหมายได้ก็ถือว่าเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นนั้นไม่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำในครั้งแรกกับผลเสียหายที่เกิดขึ้นในบั้นปลาย แต่ถ้าเป็นเหตุแทรกแซงที่ไม่สามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลแล้ว เหตุแทรกแซงนั้นถือเป็นเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำในครั้งแรกและผลในบั้นปลาย ผู้กระทำละเมิดในครั้งแรกไม่ต้องรับผิดชอบในผลเสียหายสุดท้ายที่เกิดขึ้นแต่รับผิดชอบเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนจนถึงจุดที่เหตุแทรกแซงนั้นได้เกิดขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อย้อนกลับไปพิจารณาคำถามในเบื้องต้นที่ว่าหลักการเรื่องความเสียหายไกลกว่าเหตุ นั้น หลักการที่ใช้ในกฎหมายไทยนั้นจะเหมือนกับที่ใช้ในกฎหมายของประเทศอังกฤษหรือไม่อย่างไร นั้น เราสามารถตอบได้ว่าหลักการนั้นเป็นเช่นเดียวกัน เนื่องจากกฎหมายไทยนั้น ในเรื่องของการเกิดเหตุแทรกแซงก็นำเอาทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมาใช้ ความคาดหมายล่วงหน้าเป็นสิ่งที่ถูกนำมาพิจารณาเช่นเดียวกับในกฎหมายของประเทศอังกฤษนั่นเอง

สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปก็คือลักษณะการเกิดเหตุแทรกแซงอย่างไรบ้างที่ถือว่าคาดหมายได้หรือไม่ได้ จากคำพิพากษาศาลฎีกาของไทยเรานั้น เมื่อนำมาวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่ามีหลักในการพิจารณาบางอย่างในเรื่องเหตุแทรกแซงที่คาดหมายได้หรือไม่ได้นั้นคือ

1. กรณีที่เหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของผู้เสียหายเอง หมายความว่า ไม่มีการกระทำที่เป็นเหตุของความเสียหายในบั้นปลายจากภายนอก แต่เมื่อเกิดเหตุละเมิดขึ้นและเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว ผู้เสียหายเองที่เป็นผู้ทำการกระทำที่ถือเป็นเหตุแทรกแซงมาทำให้ความเสียหายนั้นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในการกระทำของผู้เสียหายนั้นต้องพิจารณาเสียก่อนว่า ผู้เสียหายนั้นสมควรใจเข้าเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้นในครั้งหลังหรือไม่ หากเป็นความสมควรใจเข้าเสี่ยงภัยของผู้เสียหายเองนั้น ผู้ทำละเมิดในครั้งแรกไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 500/2498 จำเลยขับรถชนคนโดยประมาทเป็นเหตุให้ทนายทองผู้โดยสารตาย แม้จะได้ความว่านายทองโดดลงไปรถจึงทับก็ตาม แต่การที่นายทองโดดลงไบนั้นก็เพื่อจะหลีกเลี่ยงอันตรายอันจะเกิดขึ้นเฉพาะหน้า ความตายของนายทองเป็นผลใกล้ชิดกับเหตุแห่งการขับรถโดยประมาทของจำเลย ๗ จึงต้องรับผิดชอบ

จากคำพิพากษานี้จะเห็นได้ว่าการที่นายทองผู้โดยสารได้กระโดดลงไปจากรถนั้น สาเหตุเนื่องมาจากการขับรถโดยประมาทของจำเลย ซึ่งการกระทำนี้แม้ว่าจะเป็นการกระทำของตัวผู้เสียหายเองก็ตาม แต่เป็นลักษณะของการทำไปเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายที่จะเกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าหากเป็นการกระทำลักษณะนี้ซึ่งเป็นเหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของตัวผู้เสียหายเอง แต่ก็ไม่ถือเป็นเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลไป ศาลจะตัดสินให้ผลเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความเสียหายที่ไม่ห่างไกลกับเหตุและผู้ทำละเมิดต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกา 1436/2511 เมื่อคดีฟังได้ว่า จำเลยขับรถด้วยความประมาทแล้ว แม้ผู้ตายจะกระโดดลงจากรถก่อน หากแต่ในระยะกระชั้นชิดกับภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้น และในที่สุดได้เกิดขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงภัยอันตรายเฉพาะหน้านั้น ก็ยังต้องถือว่าการกระทำของผู้ตายเป็นผลอันเกิดใกล้ชิดและเนื่องมาจากเหตุขับรถประมาทของจำเลย จำเลยจึงมีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท

จากคำพิพากษานี้แสดงให้เห็นว่าอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องเป็นภัยอันตรายที่ใกล้ชิดกับตัวผู้เสียหายเองด้วย หากว่าเป็นภัยอันตรายที่ห่างไกลตัวผู้เสียหายนั้น การกระทำของผู้เสียหายจะมีผลมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในครั้งแรก ผู้ทำละเมิดในครั้งแรกไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 114/2510 จำเลยไม่ได้ขับรถเร็วและทางลวกไม้ที่ขับมานั้นเป็นทางจำกัดบังคับให้ขับโดยข้างหนึ่งเป็นคลอง อีกข้างหนึ่งเป็นเขา จะขับให้ห่างคลองไปอีกไม่ได้เพราะติดเขา การที่ล้อพวงเอียงนั้น ก็เนื่องจากที่ตรงนั้นเป็นหลุม เอาหินกองไว้หินแตก เป็นเหตุให้ระดัด

ล้อที่ผ่านไปทรุดต่ำลง และรถคันที่จําเลยขับก็ไม่ได้คว่ำ ถ้าผู้ตายไม่ด่วนตัดสินใจกระโดดลงจากรถเหมือนคนอื่น ก็คงไม่ได้รับอันตรายแต่อย่างใด ดังนั้นหาใช่ความประมาทของจําเลยไม่

จะเห็นได้ว่า การกระทำของผู้เสียหายนั้นเป็นการกระทำที่เกิดขึ้น โดยแม้ว่าจะกระทำเพื่อหลีกเลี่ยงอันตราย แต่อันตรายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นอันตรายที่ไกลตัวดังจะเห็นได้จากการที่รถนั้นไม่ได้ขับเร็ว และผู้โดยสารคนอื่นก็ไม่ได้ตื่นตระหนกแต่อย่างใด ดังนั้นการกระทำของผู้เสียหายจึงเป็นการกระทำที่ถือเป็นการกระทำโดยสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเอง เป็นการกระทำที่ไกลกว่าเหตุ และทำให้ผู้ทำละเมิดไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

กล่าวโดยสรุป เหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของผู้เสียหายเองนั้น จะเป็นการกระทำที่มาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลหรือไม่นั้นต้องพิจารณาจาก การกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยสมัครใจหรือไม่ หากเป็นการกระทำโดยสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยถือเป็นการกระทำที่มาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล แต่หากว่าเป็นการกระทำที่ไม่ได้เกิดจากการสมัครใจเข้าเสี่ยงภัย ก็ไม่เป็นการกระทำที่มาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลแต่อย่างใด

2. กรณีที่เหตุแทรกแซงเกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอก ต้องพิจารณาว่าการกระทำของบุคคลภายนอกนั้นเป็นการกระทำที่ผู้ทำละเมิดนั้นคาดหมายได้หรือไม่ว่าจะเกิดขึ้น หากว่าเป็นการกระทำที่สามารถคาดหมายได้ก็เป็นการกระทำที่ไม่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ผู้ทำละเมิดต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่หากเป็นกรณีที่คาดหมายไม่ได้ก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายสุดท้ายที่เกิดขึ้น เพียงรับผิดชอบเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นจนถึงจุดที่เหตุแทรกแซงเกิดขึ้นเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1898/2518 โจทก์รับจ้างขนส่งยางรถยนต์ของบริษัท ย. โดยมอบหมายให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ล.รับขนส่งให้อีกทอดหนึ่ง จ.ลูกจ้างของจําเลยขับรถในทางที่จ้างของจําเลยโดยประมาท เป็นเหตุให้ชนกับรถยนต์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ล.ที่บรรทุกยางรถยนต์ดังกล่าวแล่นสวนทางมา ทำให้ยางรถยนต์ที่บรรทุกมาตกลงไปจากรถ แล้วถูกคนร้ายลักไป โจทก์ได้ชำระราคายางรถยนต์ที่สูญหายให้แก่บริษัท ย.ไปแล้ว ดังนี้ เห็นได้ว่า การที่ยางรถยนต์ถูกคนร้ายลักไป เกิดขึ้นเพราะความผิดของ จ.คนขับรถของจําเลยที่ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ชนรถบรรทุกยาง ซึ่งถ้าไม่ชน ก็คงไม่ถูกคนร้ายลักในที่เกิดเหตุการณสูญหายของยางรถยนต์ จึงเป็นผลโดยตรงจากการละเมิด จําเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้โจทก์ในผลแห่งละเมิดของ จ.คนขับรถของจําเลยที่ชนรถบรรทุกยางรถยนต์

คำพิพากษานี้เป็นคำพิพากษาฎีกาที่ได้กล่าวขึ้นมาแล้วในข้างต้น การกระทำของบุคคลที่สามที่มัลลิกยางไปในคำพิพากษานี้เป็นการกระทำที่ถือเป็นเหตุแทรกแซง ซึ่งตามคำพิพากษานี้ศาลได้ตัดสินเพียงเฉพาะว่าความเสียหายนั้นเป็นผลโดยตรงที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของผู้ทำละเมิดแต่เพียงเท่านั้น แต่ไม่ได้อธิบายถึงว่าการกระทำของบุคคลที่สามนี้เป็นการกระทำที่เป็นเหตุแทรกแซงแต่อย่างใด แต่ในความเป็นจริงนั้นการกระทำที่เกิดขึ้นนี้เป็นการกระทำที่เป็นเหตุแทรกแซงอย่างแน่นอน แม้ว่าศาลจะไม่ได้อธิบายไว้ แต่ก็สามารถอนุมานได้ว่า การกระทำของบุคคลที่สามนั้นเป็นการกระทำที่สามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้น จึงไม่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล โดยเปรียบเทียบกับคำพิพากษาฎีกาที่ 7973/2548

คำพิพากษาฎีกาที่ 7973/2548 จำเลยที่ 4 ลูกจ้างของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ขับรถบรรทุกวัดสระเบ็ดของจำเลยที่ 1 ที่จำเลยที่ 1 ว่าจ้างจำเลยที่ 2 และที่ 3 ให้นำไปส่งที่คลังสินค้าของจำเลยที่ 1 ไปในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ระหว่างการขนส่งจำเลยที่ 4 ประมาทเลินเล่อขับรถด้วยความเร็วเกินสมควรแล่นเข้าทางโค้งที่เกิดเหตุซึ่งเป็นทางโค้งหักข้อศอกโดยไม่ระมัดระวังจนเป็นเหตุให้ไม่สามารถควบคุมรถได้ ทำให้รถเสียหลักพลิกคว่ำวัดสระเบ็ดซึ่งบรรทุกมาตกกระจายอยู่บนพื้นถนน หลังจากนั้นมิชวบ้านเข้ามาอยู่เกี่ยวกับวัดสระเบ็ดที่ตกกระจายอยู่บนพื้นถนนดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดระเบิดขึ้นทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บรวมหลายร้อยคน และทรัพย์สินของโจทก์ทั้งสามได้รับความเสียหาย การกระทำของชาวบ้านที่ทำให้เกิดระเบิดขึ้นเช่นนี้เป็นเหตุแทรกแซงที่วิญญูชนคาดหมายได้เพราะเป็นเรื่องธรรมดาเมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบนทางหลวง ก็จะมีชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงรวมทั้งประชาชนที่ใช่วดยานสัญจรผ่านที่เกิดเหตุจะหยุดรถลงไปมุงดูเหตุการณ์และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้บาดเจ็บ รวมทั้งอาจมีคนไม่ดีซึ่งปะปนอยู่ในกลุ่มคนเหล่านั้นถือโอกาสหยิบฉวยเอาทรัพย์สินสิ่งของที่ตกหล่นไปได้ ทั้งการขนส่งวัดสระเบ็ดครั้งนี้ก็ได้จัดให้มีป้ายข้อความว่า "วัดสระเบ็ด" ติดแสดงไว้ให้เห็นได้ง่ายที่ด้านหน้าและด้านหลังรถบรรทุกวัดสระเบ็ดคันเกิดเหตุด้วย จึงต้องถือว่าเหตุระเบิดที่เกิดขึ้นเป็นผลใกล้ชิดสัมพันธ์ต่อเนื่องมาจากการขับรถโดยประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 4 ซึ่งกระทำการในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 2 และที่ 3 จำเลยที่ 2 และที่ 3 จึงต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำละเมิดของจำเลยที่ 4 ด้วย ตาม ป.พ.พ. มาตรา 425

จะเห็นได้ว่าศาลได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับเหตุแทรกแซงเอาไว้ด้วยโดย อธิบายว่า "...การกระทำของชาวบ้านที่ทำให้เกิดระเบิดขึ้นเช่นนี้เป็นเหตุแทรกแซงที่วิญญูชนคาดหมายได้เพราะเป็นเรื่องธรรมดาเมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบนทางหลวง ก็จะมีชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงรวมทั้งประชาชนที่ใช่วดยานสัญจรผ่านที่เกิดเหตุจะหยุดรถลงไปมุงดูเหตุการณ์และให้ความช่วยเหลือแก่

ผู้บาดเจ็บ รวมทั้งอาจมีคนไม่ดีซึ่งปะปนอยู่ในกลุ่มคนเหล่านั้นถือโอกาสหยิบฉวยเอาทรัพย์สิน
 สิ่งของที่ตกหล่นไปได้..." จะเห็นได้ว่าลักษณะข้อเท็จจริงไม่ได้ต่างอะไรกับคำพิพากษาฎีกาที่
 1898/2518 มากนัก ดังนั้นลักษณะที่เกิดขึ้นคือมีคนมาขโมยทรัพย์สินจากอุบัติเหตุเป็นสิ่งที่
 คาดหมายได้ตามแนวความคิดของศาล

จะขอกล่าวถึงตัวอย่างเปรียบเทียบเรื่องของความคาดหมายได้และคาดหมายไม่ได้อีก
 ในบางกรณีดังนี้

การพิจารณาความคาดหมายได้นั้นต้องพิจารณาจากพฤติการณ์และสภาวะที่เกิดขึ้น
 ด้วยยกตัวอย่างเช่น A ขับรถชน B ในเวลากลางคืน แล้วปล่อย B ที่หมดสติทิ้งไว้บนพื้นถนน C ขับ
 รถตามหลังมาชน B เสียชีวิต เช่นนี้ A ต้องรับผิดชอบในความตายของ B เนื่องจากความตายของ B
 จากการโดนรถทับนั้นเป็นสิ่งที่สามารถคาดหมายได้เนื่องจาก ในเวลากลางคืนนั้นการมองเห็นย่อม
 ทำได้ยากมากกว่าตอนกลางวัน การที่คนขับรถที่ตามมาข้างหลังจะมองไม่เห็นคนที่นอนหมดสติ
 อยู่บนถนนนั้นเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ตามความคิดของบุคคลทั่วไปนั่นเอง แต่หากว่ากรณี
 เปลี่ยนเป็นตอนกลางวัน ซึ่งโดยปกตินั้นเป็นช่วงเวลาที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนแล้ว การ
 พิจารณาความรับผิดชอบก็จะเปลี่ยนแปลงไป โดยต้องมีการพิจารณาถึงพฤติการณ์ของผู้ขับรถคันที่
 ตามมาข้างหลังด้วยว่า สามารถเห็นได้หรือควรจะเห็นได้หรือไม่ว่ามีคนนอนหมดสติอยู่บนพื้นถนน
 หากว่าสามารถเห็นได้หรือควรจะเห็นได้ว่ามีคนนอนอยู่บนพื้นถนน ก็เป็นสิ่งที่วิญญูชนพึง
 สันนิษฐานได้ว่าจะต้องขับรถหลบทางให้หรือเบรกรถก่อนที่จะทับคนที่นอนอยู่บนพื้นถนน ดังนั้น
 หาก A ขับรถชน B ในเวลากลางวันแล้วปล่อย B ที่หมดสติทิ้งไว้บนพื้นถนน C ขับรถตามหลังมา
 เห็นได้ว่า B นั้นนอนหมดสติอยู่บนพื้นถนนแต่ก็ยังขับรถชน B เสียชีวิตเช่นนี้แล้ว การกระทำของ C
 ถือเป็นเหตุแทรกแซงที่มาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของ A และความตายของ B เพราะ
 เป็นสิ่งที่คาดหมายไม่ได้ว่าบุคคลในฐานะและอยู่ในสภาวะการณ์เดียวกับ C จะกระทำนั้นเอง

หากว่า C นั้นได้ขับรถตามหลัง A มาในระยะกระชั้นชิด แล้วขับรถทับ B เสียชีวิตนั้น
 เมื่อมองจากสภาวะการณ์ของ C แล้ว C ไม่สามารถคาดหมายได้ว่าจะมีคนนอนหลับอยู่บนพื้นถนน
 การที่ C ขับรถทับ B เสียชีวิตนั้นจะกลายเป็นสิ่งที่คาดหมายได้ไป และ A จะต้องรับผิดชอบในความ
 ตายของ B เช่นเดียวกับการที่ A ขับรถชน B ทำให้ B กระเด็นไปยังถนนอีกเลนหนึ่ง รถของ C ที่ขับ
 สวนมาชน B ถึงแก่ความตาย เช่นนี้วิญญูชนในสถานะของ C จะเห็นได้ว่าไม่สามารถคาดหมายได้
 ว่าจะมีคนกระเด็นมาจากถนนอีกเลนหนึ่ง ดังนั้นความตายของ B ที่เกิดขึ้น A จึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

3. กรณีที่เหตุแทรกแซงนั้นเป็นเหตุที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ การที่เหตุแทรกแซงนั้น
 เกิดขึ้นจากธรรมชาตินั้น ปกติเหตุธรรมชาติเป็นสิ่งที่คาดหมายไม่ได้ เช่น ฝนตก ไฟรั่ว ไฟผ่า

แผ่นดินไหว ซึนามิ ฯลฯ ซึ่งเมื่อเกิดเหตุเช่นนี้ขึ้นเป็นเหตุแทรกแซงแล้ว จะมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำละเมิดในคราวแรกจากผลเสียหายไป ผู้ทำละเมิดในคราวแรกรับผิดชอบเพียงเท่าที่การละเมิดของเขานั้นส่งผลขึ้นจนถึงจุดที่เกิดเหตุแทรกแซงนั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น A ยิง B ที่หน้าอก B ถูกนำส่งโรงพยาบาล ในระหว่างที่ B ถูกนำส่งโรงพยาบาลนั้นเกิดฟ้าผ่าลงมาที่โรงพยาบาลทำให้ B ที่อยู่ในโรงพยาบาลถูกฟ้าผ่าตาย เช่นนี้ A ไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของ B เนื่องจาก ฟ้าผ่านั้นเป็นเหตุแทรกแซงที่ไม่อาจคาดหมายได้มาทำให้ B เสียชีวิต เป็นเหตุที่มาตัดความสัมพันธ์ของ A ไปเสีย A จึงรับผิดชอบแค่การทำให้ B บาดเจ็บสาหัสเท่านั้น แต่กรณีหากว่าฟ้าผ่าลงมานั้นทำให้อาพยาบาลเสียหายไม่สามารถนำ B ส่งโรงพยาบาลได้ทันเวลา B ทนพิษบาดแผลไม่ไหวถึงแก่ความตาย เช่นนี้ A ยังคงต้องรับผิดชอบในความตายของ B เนื่องจาก แม้ว่าฟ้าผ่าลงมานั้นเป็นเหตุแทรกแซงที่ไม่อาจคาดหมายได้เป็นเรื่องจริง แต่การที่ฟ้าผ่านั้นไม่ได้มีส่วนทำให้ความเสียหายที่ B ได้รับนั้นเพิ่มมากขึ้นเลย บาดแผลที่ B ได้รับนั้นยังคงเป็นบาดแผลที่ได้จากการกระทำของ A เช่นเดิมนั่นเอง

แต่หากว่าเหตุการณ์นั้นเป็นเหตุที่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าแล้ว ยกตัวอย่างเช่น A พังพยานรถอากาศพบว่าวันนี้จะมีพายุฝน จึงวางยาสลบ B แล้วนำ B ไปวางไว้ที่ชายทะเล พายุฝนพัดมาก่อให้เกิดคลื่นซัดเข้าฝั่ง B ถูกคลื่นซัดจมน้ำตาย เช่นนี้ A จะต้องรับผิดชอบในความตายของ B เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ A สามารถคาดหมายได้นั่นเอง

จากที่ได้วิเคราะห์หลักการจากคำพิพากษาศาลฎีกาและหลักการทางกฎหมายมาแล้ว ทำให้เราสามารถทำความเข้าใจได้ว่า ศาลไทยนั้นในกรณีปกติทั่วไปเมื่อเกิดเหตุละเมิดที่มีผู้ทำละเมิดเพียงรายเดียวนั้น ศาลจะนำเอาทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้ หากเป็นกรณีที่เกิดเหตุหลายเหตุขึ้นศาลจะพิจารณาในเรื่องของพฤติกรรมเป็นอันดับแรก หากเป็นการร่วมกันทำละเมิด เช่นมีการวางแผนร่วมกันมาก่อน ศาลก็จะตัดสินให้รับผิดชอบร่วมกัน หากเป็นการต่างคนต่างทำละเมิดแต่ผลนั้นเกิดเพราะการกระทำต่าง ๆ มารวมกัน ศาลจะตัดสินให้ต่างคนมีความรับผิดชอบเท่าเทียมกัน แต่หากเป็นกรณีที่เกิดเหตุแทรกแซงขึ้น ศาลจะพิจารณาว่าเหตุแทรกแซงนั้นมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในการกระทำละเมิดครั้งแรกหรือไม่ หากว่าไม่ตัด ก็จะตัดสินให้ผู้ทำละเมิดในคราวแรกรับผิดชอบถึงผลเสียหายสุดท้ายที่เกิดขึ้น แต่หากว่าเหตุแทรกแซงนี้เกิดขึ้นแล้วตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำในคราวแรกและผลแล้ว ผู้ทำละเมิดในคราวแรกก็ไม่ต้องรับผิดชอบถึงผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นแต่รับผิดชอบเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเขาเท่านั้น

ในเรื่องของการกระทำแรกหมดความสำคัญไปแล้วนั้น เมื่อการกระทำละเมิดหมดความสำคัญไปแล้วและเกิดเหตุละเมิดอื่นขึ้นตามหลัง ถือว่าการกระทำและผลของเหตุละเมิด

คราวแรกขาดออกจากกันแล้ว ความเสียหายสุดท้ายที่เกิดขึ้นตามกฎหมายต้องถือว่าไกลกว่าเหตุที่เป็นการกระทำละเมิดในคราวแรก ดังนั้นผู้ทำละเมิดในคราวแรกจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

การพิจารณาหลักการเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่ผ่านมานั้นเป็นการชี้ให้เห็นว่าภายใต้คำพิพากษาที่ตัดสินโดยศาลไทยนั้นก็มีหลักการในการตัดสินความรับผิดที่แทรกซึมอยู่ภายใน การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิดจึงขาดการศึกษาในส่วน of คำพิพากษาฎีกาไปไม่ได้นั่นเอง

